

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V TRESTNÉ ČINNOSTI DĚTÍ A
MLADISTVÝCH (SROVNÁNÍ OKRESŮ ČESKÉ BUDĚJOVICE A
TEPLICE)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Jiří Buriánek, CSc.

Autorka práce:

Jana Rošlapilová

Datum odevzdání: 22. května 2007

Regional differences in crime rates of children and adolescents (a Teplice – České Budějovice comparison)

Abstract

This problem of crime rates of children and adolescents is very actual in these days, we can read about it also in scientific literature or magazines. Important is also the lowering age of first time alcohol and drug users.

In my project I firstly summarized the most important topic that are connected with this problem such as basis terms, causes and structure of criminality and typical traits of crime rates of children and adolescents and others.

Based on the study of specialized literature there are two hypotheses that have been suggested:

H1) The criminal activities of children and adolescents young people are in Teplice often than in České Budějovice.

H2) The boys commite crimes more than girls.

Based on the analysis of datas provided by police statistics and self-report survey the structure and development of criminal activities of children and young people in two Czech regions was analysed. Inference is determined at the conclusion of this work.

Current internet sources and available printed literature sources were used by setting the practical and the theoretical parts of this bachelor work.

The work could help like a point of view to the general problem of delinquency children and young people and it also could provide basic information about criminal activities children and young people in these two Czech regions – Teplice and České Budějovice.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Regionální rozdíly v trestné činnosti dětí a mladistvých (srovnání okresů České Budějovice a Teplice)**“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii. Souhlasím s použitím práce k vědeckým účelům.

V Proboštově dne

Podpis:

Jana Rošlapilová

Poděkování:

Děkuji svému vedoucímu práce Doc. PhDr. Jiřímu Buriánkovi, Csc. za laskavé vedení a za odborné a cenné rady při zpracovávání této bakalářské práce.

OSNOVA

Úvod	7
1. Současný stav	9
1.1. Vymezení základních pojmů	9
1.1.1. Dítě, mládež, mladistvý	9
1.1.2. Provinění, trestný čin, čin jinak trestný	10
1.1.3. Delikvence	10
1.1.4. Deviace	11
1.2. Hranice trestní odpovědnosti	12
1.3. Podmínky působící na vývoj kriminality	12
1.4. Příčiny vnitřní	13
1.4.1. Dědičnost	13
1.4.2. Osobnost	14
1.4.3. Pohlaví	16
1.5. Příčiny vnější	17
1.5.1. Rodina	18
1.5.2. Škola	20
1.5.3. Volný čas	21
1.5.4. Vrstevnické skupiny	22
1.5.5. Příslušnost k etnické skupině	23
1.5.6. Média	25
1.6. Typické rysy a projevy trestné činnosti dětí a mladistvých	26
1.6.1. Nedostatečná plánovitost přípravy trestného činu	27
1.6.2. Neadekvátnost jednání	27
1.6.3. Neschopnost odložit uspokojení svých potřeb	28
1.6.4. Agrese	28
1.7. Vybrané druhy kriminality	30
1.7.1. Šikana	31
1.7.2. Sprejerství	32
1.7.3. Počítačová kriminalita	32

2. Cíle práce a hypotézy	34
2.1. Cíle práce	34
2.2. Hypotézy	34
3. Metodika	35
3.1. Metodický postup	35
3.2. Charakteristika zkoumaného souboru	36
4. Vlastní výzkum	37
4.1. Analýza policejních statistik	37
4.2. Dotazníkové šetření	40
5. Diskuze	63
6. Závěr	68
7. Seznam použitých zdrojů	70
8. Klíčová slova	74
9. Přílohy	75

Úvod

V dnešní době je kriminalita dětí a mládeže velmi diskutovaným tématem, o kterém se dočítáme z každodenních periodik, z odborných časopisů nebo z odborné literatury, ale například i z internetového zpravodajství Okresních ředitelství Policie ČR.

„V září a říjnu bylo na Policii oznámeno, že neznámí vandalové poškodili hroby na bořislavském (obec na Teplicku – pozn. autorky) hřbitově. Nyní se policisté dopátrali zajímavého výsledku. Šetřením totiž zjistili, že pachatelé jsou 4 mladíci ve věku od 11 do 14 let. Na hřbitově poničili ve dvou případech celkem 16 hrobů. Vzhledem k jejich nízkému věku budou oba případy odloženy.“⁽¹⁾

„Včera kolem jedenácté hodiny dopoledne v Průběžné ulici v Českých Budějovicích byla okradena 72-letá žena z Českobudějovicka. Dva neznámí mladíci ve věku cca 12 let k ženě přistoupili a vytrhli jí z ruky kabelku, ve které byly doklady, dioptrické brýle a mobilní telefon. Svým jednáním tak způsobili poškozené ženě škodu ve výši 2.400.- Kč.“⁽²⁾

Problematika kriminality dětí a mladistvých je jedním z nejzávažnějších společenských problémů současnosti. Pokud trestnou činnost páchají tyto skupiny populace, lze očekávat, že v trestné činnosti budou pokračovat nadále i v dospělosti a stanou se z nich pravděpodobně recidivisté.

Pokud děti mladší 15 let spáchají čin jinak trestný, hrozí jim „pouze“ dohled probačního pracovníka (který má na dítě pár hodin měsíčně), zařazení do vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče nebo ochranná výchova v případech, kdy čin dovoluje výjimečný trest a dítě dovršilo dvanáctý rok svého věku.

Pokud spáchá provinění mladistvý, hrozí mu výchovné, ochranné či trestní opatření. Ze statistik však vyplývá, že kriminální recidiva u chovanců, kterým byla uložena ochranná výchova v ústavech, je téměř stoprocentní. Odborníci se shodují, že

⁽¹⁾ NOVOTNÁ, Ilona. Poškodili hroby v Bořislavi, dostupné z (online) http://www.policie.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=32426 [cit. 2007-01-30]

⁽²⁾ TUPÁ, Regina. Dva mladíci včera okradli stařenku, dostupné z (online) http://www.policie.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=36967 [cit. 2007-01-30]

by bylo zapotřebí rozdělení ústavů do kategorií podle závažnosti a míry provinění.

Pohromadě jsou totiž jak například záškoláci, tak zkušení kriminálníci. Děti pak získávají vzory ve starších a zkušenějších delikventech. Jsou zde časté útěky, krádeže a slovní i fyzické napadání - snad se situace od přijetí zákona (zákon č. 383/2005 Sb.), který umožňuje v takovýchto zařízeních instalovat i audiovizuální systémy, zlepšila. A pokud by se podařilo delikventa v ústavu nějakým způsobem nasměrovat na „správnou cestu“, návrat do často kriminálních rodin vede i k návratu původního chování.

Kriminalita dětí a mládeže není výsadou jen nižších sociálních vrstev, objevuje se u různých socioekonomických skupin. Nezáleží pouze na rodině a jejím ekonomickém postavení, ale i na vrozených dispozicích jako je dědičnost či konstituce osobnosti, na škole, vrstevnících, na využití volného času apod.

Při volbě tématu bakalářské práce jsem se dlouho rozmýšlela, jakým směrem se mám vydat. Na mé rozhodnutí měl vliv i článek z Teplického deníku (5.12.2006, č. 282, s.1) s názvem „Agresivita dětí roste“. V něm teplický reportér Luděk Stínil mimo jiné uváděl, že dle odborníků dětí dospívají mnohem dříve a více si i dovolí. Poslední dobou se i ve sněmovně diskutovalo o rozporuplném snížení hranice trestní odpovědnosti (zatímco v Hongkongu či ve Švýcarsku předstupují děti před soud od 7 let věku, ve Skotsku od 8 let, v Anglii od 10 let a v Německu od 14, v České Republice se stále dodržuje hranice 15 let).

Tato problematika mě opravdu zajímá, setkala jsem se s ní i při mé studijní praxi, kterou jsem absolvovala na Probační a mediační službě České republiky. Například v roce 2006 v celé České Republice přibylo 3817 nově evidovaných spisů na těchto pracovištích, přičemž 850 spisů (24,8 %) se týkalo dětí mladších 15 let. A to jsou pouze jedinci, u kterých se na trestné činy přišlo. Latentní kriminalita je mnohem záladnější. Proto mě napadlo, že bych mohla porovnat situaci v Teplicích, odkud pocházím, a v Českých Budějovicích, kde studuji.

Zde bych chtěla pouze poznamenat, že v právním systému České republiky se trestné činy způsobené dětmi nebo mladistvými terminologicky rozlišují (viz níže). Přesto užívám pojem „trestný čin“ pro obě tyto skupiny kvůli zjednodušení a přehlednosti.

1. Současný stav

Každý stát by se měl chovat zodpovědně z hlediska budoucího vývoje kriminality v zemi, především by měl jednak věnovat trvalou a soustředěnou pozornost formám a projevům sociálně patologických jevů u dětí a mladistvých, zároveň však hájit jejich práva a oprávněné zájmy v nejširším slova smyslu. (22)

V tomto duchu se propaguje širší uplatnění alternativních sankcí, měl by být vytvořen speciální systém zacházení s dětmi a mladistvými, kteří spáchali trestný čin, ale i pro ty, kteří jsou závislí na alkoholu či nealkoholových látkách. Bylo by vhodné vytvořit zařízení specialistů pro mládež na všech úrovních státních zastupitelství a zřízení specializovaných senátů pro mládež na všech stupních našeho soudnictví.

Současná nepříliš příznivá situace nám dle Matouška ukazuje tyto výsledky:

- dětská kriminalita narůstá,
- kriminální činy dětí jsou brutálnější a stále častěji prováděny organizovaně,
- děti jsou psychicky vyspělejší a mohou tedy být i dříve odpovědné za své činy,
- ve výchovných ústavech se delikventi setkávají s méně narušenými dětmi a pak je nepříznivě ovlivňují. (19)

1.1. Vymezení základních pojmů

1.1.1. *Dítě, mládež, mladistvý*

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) definuje v ustanovení & 2 písm. b) termín „mládež“ jako „dětí mladší patnácti let a mladiství“, přičemž podle & 2 písm. c) je „dítětem mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku“. V & 2 písm. d) se pak vymezuje mladistvý jako „ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku“. (22)

1.1.2. Provinění, trestný čin, čin jinak trestný

Protiprávným činem se rozumí provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný. Termínem provinění se v zákoně č 218/2003 Sb. nahrazuje u mladistvých starší termín trestný čin, který je v současnosti užíván podle ustanovení trestního zákona pouze pro osoby starší 18 let.

V ustanovení & 89 odst. 1 se pak uvádí, že „dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné“. (22) Zákon však pamatuje i na mladistvé, v ustanovení & 5 odst. 1 se také uvádí, že „mladistvý, který v době spáchání trestného činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.“ (35)

Kriminologie hovoří také o kategorii dětí předškolního věku, mladšího školního věku a staršího školního věku, tedy o osobách v období, kdy mohou spáchat pouze tzv. „čin jinak trestný“ neboli čin, jenž není trestným činem (případně proviněním) z důvodu nízkého věku pachatele. Dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit dohled probačního pracovníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče nebo ochranou výchovu. (22)

1.1.3. Delikvence

Za delikvenci je považován způsob chování odporující platným právním normám. Označuje se jím páchání trestných činů, přestupky nebo jiné delikty. (14) Obvykle se pod tímto pojmem také rozumí protispolečenské chování v širším smyslu než kriminalita, tedy i chování, které nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu, nebo závadné chování osob, které nejsou vzhledem ke svému věku ještě plně trestně odpovědné. (20)

Pojem byl zaveden v USA pro odlišení trestné činnosti dospělých od delikvence dětí a mládeže. V sociálním prostředí nemusí být delikt vždy vnímán jako zavrženíhodný, především u tzv. deliktů bez obětí, např. v případě prostituce nebo narkomanie.

1.1.4. Deviace

Deviací se myslí chování odlišující se od sociální normy nebo systému norem akceptovaných v dané společnosti. Může se týkat jak chování jedince, tak i skupin. Skupiny mohou potom vytvářet celé deviantní subkultury. Klasickým příkladem deviace je kriminalita, ale bývá k ní zařazována i odlišnost jedinců nebo skupin příslušejících k rasovým, politickým, sexuálním nebo národnostním menšinám. (14)

Deviací sociální se rozumí porušení nebo podstatná odchylka od některé normy chování, nerespektování požadavků, které na individuum nebo na skupinu klade určitá norma nebo soubor norem. Tato deviace je totiž narušení kterékoliv sociální normy, nejen normy sankciované právně, nábožensky nebo morálně. (20)

Existuje několik teorií, které se snaží deviaci vysvětlit.

- Biologická teorie připisuje deviaci například určitému tělesnému typu, nadbytečnému chromozomu Y nebo vrozenými sklony k agresivitě.
- Psychologická teorie ji vysvětluje tím, že některé děti si nevytvoří kvůli svému vztahu k rodičům potřebná omezení a dojde k rozvoji uzavřené psychopatické osobnosti se sklony k samoučelnému násilí.
- Sociologická teorie dává na výběr více možností. Deviaci vysvětlují pomocí:

o diferenciální asociace (E. H. Sutherland), kdy některá prostředí povzbuzují sklon k nelegálním činnostem a jedinci se sdružují s nositeli kriminálních norem.

Kriminální jednání je naučeno hlavně v primárních skupinách,

o anomie (R.K. Merton vycházející z E. Durkheima) - zde vyvolává napětí konflikt mezi akceptovanými normami a soc. realitou, např. ani tvrdá práce nemusí vést ke zlepšení vlastního postavení. Společnost však neúspěch odsuzuje, takže se chce jedinec prosadit i nelegálními prostředky,

o teorie labelingu - etiketizační: deviace vzniká procesem interakce mezi deviantními a ne deviantními částmi společnosti. Etikety uděluje představitelé zákona, dále obvykle bohatí chudým, starší slabším, většiny menšinám apod.,

o teorie racionální volby: (Cornish, Clarke): jedinci se pro jednání rozhodují, protože ji připadá v danou chvíli výhodné a riziko malé. (14)

1.2. Hranice trestní odpovědnosti

Minimální věková hranice trestní odpovědnosti i nadále zůstává stanovena na dovršení věku patnácti let. Ta tedy začíná spácháním trestného činu v den, který následuje po dni, kdy mladistvý dovršil patnáct let věku. Ve většině zemí se věk počátku trestní odpovědnosti pohybuje od 14 - 16 roku. Jsou však i státy, kde je počátek trestní odpovědnosti nižší (viz příloha č. 2). (37)

Otázka snížení hranice ze stávajících 15 let na 14 let byla v poslední době také často diskutována. (38)

1.3. Podmínky působící na vývoj kriminality

Výskyt sociálně patologických jevů, jejich dynamika a změny jsou nedílnou součástí každé společnosti. Příčiny, které existenci těchto jevů umožňují, se však mění velmi málo. Změna tradiční role rodiny, ztráta autority školy, liberalizace přístupu společnosti k drogám, prostituci, žebrání, potulce, příživnictví, hráčství, k různým sektám, pornografii, k sexu, nelegálnímu získávání peněz atd. – to jsou hlavní příčiny. Avšak i nové pozitivní jevy, jako je zjednodušený styk s cizinou, možnosti cestování, větší nabídka zboží, vliv médií, svody „průmyslu zábavy“, apod. napomáhají rozšiřování sociálně patologických jevů. (37)

Pro delikventní vývin jsou charakteristické tyto znaky:

- faktor času: chování se mění na zřetelně disociální v delším časovém období,
- faktor zhoršování: chování se postupně vyvíjí od méně závažného porušování norem až po velmi vážné,
- první signály se projevují už v předškolním věku, při nástupu do základní školy nebo okolo puberty,
- zvýšený a spontánní sklon k disociální kultuře,
- v rozvinuté fázi je patrné zneužívání návykových látek, raná sexualita, promiskuita, agresivní chování, hazardní hry apod. (16)

1.4. Příčiny vnitřní

1.4.1. Dědičnost

Genetická zakotvenost lidského chování je aspekt současnými společenskými vědami stále ještě nedoceněný. (19) Fyzické vlastnosti jako je barva očí nebo vlasů se sice dědí přímo, ale zpravidla se nedědí hotové vlastnosti, jen určité vlohy, které se pak v závislosti na interakci s vnějším prostředím a způsobem života buď realizují či nikoli. (33) Lidské individuální charakteristiky jsou z tohoto hlediska mnohem méně prozkoumány než z hlediska vlivů prostředí, zejména vlivů rodiny a jiných skupin. (19)

Genetické dispozice představují informace, na nichž závisí zrání, tedy vytvoření předpokladů pro rozvoj určitých psychických vlastností. (32) Zaměření na biologické faktory podmiňující delikventní chování má nepochybně at' už v rovině laické, praktické politiky či plánování a hodnocení vědeckého výzkumu vztah k ultrakonzervativním, rasistickým a represivním postojům. Odpovědný občan a vědecký přístup k delikvenci však nemůže vyloučit debatu jen proto, že by její závěry mohl někdo zneužít.

Delikvence je chování a chování je podmíněno velice komplexně. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které mají na chování vliv, může být zodpovědná např. za sníženou sebekontrolu či hyperaktivitu. Genetická vloha jen zvyšuje pravděpodobnost, že na chování budou mít vliv další činitelé, bez nichž by se delikventní chování zřejmě neuskutečnilo. (19) Podněty prostředí nepůsobí zkrátka na různě disponované jedince stejně. Jejich vliv může být dokonce modifikován i samotnou dědičnou informací. (32)

Jednou z klasických metod výzkumu dědičnosti kriminálního chování je studie dvojčat. Z té vyšlo mimo jiné najevo, že shoda v kriminálním jednání je u monozygotních (jednovaječných) dvojčat dvakrát až třikrát větší než u dizygotních (dvouvaječných) dvojčat.

Druhou metodou jsou adopční studie, tedy studie dětí, jež byly krátce po narození svěřeny do péče adoptivních rodičů. Analyzovány byly jen případy synů, jelikož kriminalita dcer byla nepatrná. V rodinách, kde:

- nebyl ani biologický, ani adoptivní rodič usvědčen z trestného činu, mělo záznam v rejstříku 13,5 % synů,
- byl usvědčen jen adoptivní rodič, mělo záznam 14,7 % synů,
- byl usvědčen jen biologický rodič, mělo záznam 20 % synů,
- byl usvědčen biologický i adoptivní rodič, mělo záznam 24,5 % synů. (19)

Určitá míra stimulace nemusí být pro rozvoj různě disponovaných dětí stejně přínosná. V určitých vývojových fázích se některé genetické informace mohou projevit nápadnějších způsobem, např. v období dospívání. (32)

1.4.2. Osobnost

Konstituční faktory nelze považovat přímo za příčiny sociálně patologických jevů, spíše za predisponující faktory. (19) K základním konstitučním faktorům, které jsou do určité míry ovlivněné dědičností, patří inteligence, senzitivita, úroveň aktivity, emoční predispozice, vlastnosti nervové soustavy apod. (33)

Jedním z těchto faktorů je syndrom hyperaktivity. Ten se projevuje trvalým neklidem a velkým kolísáním pozornosti. Syndrom postihuje 5 – 15% dětí, asi pětkrát častěji chlapce. Děti mají mnohem více úrazů, trpí více nemocemi i funkčními poruchami čtení, psaní a hlavně řeči. Častěji mají neurotické poruchy a poruchy chování, jsou pak méně oblíbené v kolektivu vrstevníků. Avšak tyto potíže v období dospívání nemizí. Syndrom hyperaktivity je spojován s takovými znaky chování adolescenta, jako je impulzivita, agresivita, záchvaty vzteku a snížené sebehodnocení. V každém vzorku delikventně se chovající mládeže se najde několikrát více hyperaktivních jedinců.

Většina delikventně jednajících mladistvých má negativní sebehodnocení, neváží si sami sebe, nepřipisují si žádnou hodnotu a tak si často chtějí zvýšit pocit vlastní hodnoty kriminálním činem.

Další z faktorů jsou vrozené osobnostní dispozice. Psychopatie je pojímána jako trvalá osobnostní dispozice, která staví člověka mimo normu. (19) Dle převládajících příznaků se rozlišují tyto formy: s poruchami sklonů, s poruchami citovými a volními,

astenické, hysterické a s poruchami sociálních vztahů. (21) U pachatelů trestné činnosti jsou psychopatie diagnostikovány velmi často. O poruše chování však lze mluvit jen tehdy, pokud jedinec normy chápe, ale neakceptuje je nebo se jimi nedokáže řídit. Poruchy chování u dětí a mladistvých mohou mít přechodný charakter, je nesnadné rozlišit povahové změny vyvolané bouřlivěji probíhajícím dospíváním od stálých povahových rysů či právě projevů psychického onemocnění. Delikventní chování jen velmi vzácně začíná až v dospělosti. (19, 30)

U nás nyní platná 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí uvádí tyto druhy osobnostních poruch, které mohou mít vztah ke kriminálnímu jednání:

- Disociální porucha osobnosti,
- Emočně nestabilní porucha osobnosti (s podtypem Impulzivní poruchy)
- Smíšená porucha osobnosti.
- Návykové a impulzivní poruchy, k nimž je řazeno:
 - o Patologické hráčství,
 - o Patologické zakládání požárů,
 - o Patologické kradení.

Ke konstitučním faktorům bývá řazena i snížená úroveň rozumových schopností. Rozumové schopnosti mají vliv na utváření sociálních dovedností „vyššího řádu“, jako je smysl pro morální hodnoty, empatie, schopnost řešit konflikty, schopnost odložit uspokojení apod. Avšak vůdci delikventně jednajících part mají pravděpodobně nadprůměrnou sociální inteligenci. (19) Přesto je třeba upozornit, že někteří autoři výzkumů inteligence uvádějí až 90 % závislost na dědičnosti, jiní mluví o 80 %, ale i o 50 %. (5)

Předpoklad o univerzálních osobnostních rysech mladistvých pachatelů trestné činnosti je často kritizován. Přesto se v testech komplexně popisujících osobnost nacházejí zvýšené (+) a snížené (-) hodnoty skóre u delikventně jednající mládeže. Škála psychopatie a škála socializovanosti je dnes pokládána za jeden z nejspolehlivějších obecných ukazatelů osobnostního sklonu ke kriminalitě. (19)

Tabulka č. 1 – Škály psychopatie a socializovanosti

TEST	ŠKÁLA	HODNOTA
MMPI (Minnesotský osobnostní dotazník)	Psychopatie	+
CPI (Kalifornský osobnostní dotazník)	Socializovanost	-
	Sebekontrola	-
	Odpovědnost	-
EPI (Eysenckův osobnostní dotazník)	Extroverze	+
Ve formě pro mládež	Psychoticismus	+
PEN (Eysenckův osobnostní dotazník)	Kriminální sklon	+

Zdroj: Matoušek, 2003

1.4.3. *Pohlaví*

Disponujícím faktorem je i pohlaví jedince. Muži se podle dostupných statistik dopouštějí trestných činů mnohem častěji než ženy, a to ve všech společnostech, ve všech dobách, nezávisle na své příslušnosti k etnické skupině i nezávisle na druhu trestné činnosti. (14) Děvčata se však méně často dopouštějí trestné činnosti za použití násilí. Páchají především podvody, krádeže a kriminalitu ve spojení s drogami a prostitucí. (37)

- V policejních statistikách stíhaných osob je průměrný poměr mužů k ženám 4:1.
- Před soudem stane 6x více mužů.
- Poměr uvalených trestných vazeb mužů a žen je 20:1.
- Poměr ve výkonu trestu mužů a žen je 30:1.

Rozdíl je připisován vrozeně vyšší agresivitě mužů, jež by mohla být ovlivňována mužským pohlavním hormonem testosteronem. Další z vlivů by mohla být i odlišná výchova chlapců a dívek – dívky jsou ve všech společnostech pod větší

kontrolou ze strany rodičů, učitelů i dalších dospělých a mají tak více příležitosti vstoupit si zábrany k protispoločenskému chování. Vrstevnické vazby na partu pro ně nemají takový význam jako pro chlapce, naopak vazby na rodinu jsou u nich nesporně pevnější. Tyto odlišnosti ve způsobu socializace jsou však determinovány kulturou a společností, tudíž příslušnost k pohlaví je jen spouštěčem příslušných sociálních vlivů. (19)

Socializace chlapců navíc v současné společnosti jednostranně zdůrazňuje „tvrdost“. Díky tomu se chlapec nenaučí rozeznávat svoje emoce a přiměřeně s nimi zacházet. To může mít souvislost se zkratkovitým reagováním chlapců na emoční zátěž i s chováním, které nerespektuje potřeby jiných lidí. Pokud chlapec není vychováván k tomu, jak zacházet se svými emocemi, přijde do období dospívání a do kontaktu s vrstevnickou skupinou a má pak jen omezený repertoár naučených a vyzkoušených reakcí, o nichž soudí, že jsou společensky přijatelné. Jsou to typicky „mužské“ reakce vyznačující se zlostí, agresivitou a emoční stažeností. (18)

1.5. Příčiny vnější

Takzvaná riziková mládež se jako vážný sociální problém historicky objevuje až v moderní době. Na vzniku fenoménu rizikové mládeže se podílejí různé společenské změny probíhající v západních společnostech v posledních dvou stoletích. Slábnou systémy sociální kontroly, které tradičně ovlivňovaly ty sféry života, které se dnes pokládají za soukromé. Byl to především vliv církve, vliv „vrchnosti“, vliv širší rodiny, vliv sousedů. (18)

Důležité jsou sociální podmínky. Pro mladé muže a ženy je dnes mnoho možností, jak být v životě úspěšný. Každý si může, vlastně musí vybrat. Jenže každý má odlišné startovací podmínky, například pro někoho je velmi těžké získat dobré vzdělání a pak může ze společenského hlediska lehce selhat. Opravdu záleží na tom odkud pocházíme, jací jsou naši rodiče apod. (1)

1.5.1. Rodina

Funkční rodina je taková rodina, v které dochází k úspěšnému řešení problémů, v které existuje příznivé emocionální klima a dochází ke stálému vyrovňování vztahů uvnitř rodiny v souladu s životním cyklem jejich členů. (11)

V západoevropských státech v posledních letech klesá sňatečnost, klesá porodnost, zvyšuje se věk, v němž vstupují lidé do prvního manželství, stoupá počet dětí vychovávaných jen jedním rodičem (mnohem více na severu Evropy než na jihu), velikost rodiny se zmenšuje, roste počet lidí, kteří spolu mají dítě bez oficiálního sňatku, stoupá počet lidí, jež spolu žijí a nemají děti a trvale stoupá počet rozvodů. (19)

Rodina je dnes zakládána s větším důrazem a očekáváním emočního uspokojování dospělých, je málo stabilní a mnoho dětí vyrůstá s jedním rodičem, který na výchovu v některých případech nestačí. Zázitek rozvodu, případně rozchodu rodičů, prokazatelně disponuje děti obou pohlaví k těžkostem v psychologickém a sociálním fungování, a to na velmi dlouhou dobu. (18) Děti vychovávané jen jedním rodičem mají dle mezinárodních srovnávacích studií o něco horší výsledky ve škole, víc zdravotních a psychických problémů a také více střetů se zákonem. Přítomnost otce se jasně ukazuje jako faktor bránící delikvenci syna.

Jako nejpriznivější živná půda kriminálního chování mládeže se stále ukazují nejnížší vrstvy společnosti, vrstvy lidí bez kvalifikace nebo s nejnížší kvalifikací, vrstvy s největší chudobou a nejvyšší nezaměstnaností, vystavené vlivům sociální exkluze. Novodobé přelévání kriminality i do společensky lépe situovaných rodin se dá vyložit jako následek klesajícího vlivu rodiny na chování dospívajících dětí. Studie delikventně jednajících mladistvých založené na jejich popisu rodinného prostředí ho ukazují jako chladné, s minimem rodičovského zájmu o děti.

Zvláštní kategorii tvoří děti vychovávané v kolektivních institucionálních zařízeních. Tyto v podstatě deprivované děti mají oslabenou schopnost navazovat vztahy a nalézat v nich uspokojení, mají oslabený smysl i pro neústavní realitu. Proto pro ně může být vazba i vězení vlastně známým prostředím, které nevědomky upřednostňují před náročnou samostatností života na svobodě.

Dlouhodobé výzkumy také ukazují, že v rodinách mladých delikventů se rodiče mnohem méně starali o vytvoření zábran v antisociálním chování. Příliš tvrdá disciplína s agresivním chováním rodiče k dítěti zase v podstatě učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování. (19)

K výchově dětí také patří trestání. Formy trestání se však liší v závislosti na názorech rodičů, na individuálních vlastnostech dětí i na tom, za jak dospělé a rozumné je dítě považováno. Více jsou trestány především mladší děti, zatímco starším bývá domluveno. (6) Tělesné trestání indikuje sociokulturní úroveň rodiny a pravděpodobně i vztah k dítěti. Přítomnost jedinců v deviantních skupinách svědčí o tom, že zvýšené tělesné trestání v dětství nevedlo k příliš dobrým výsledkům.

Mezi rodiči nacházíme dvě rizikové skupiny. Podnikatelé veškerý svůj čas, myšlenky a energii věnují podnikání a na děti a výchovu nemají čas. Náhradou zahrnují děti penězi a luxusním zbožím. Rodina podnikatele je druhým nejrizikovějším typem rodiny, hned za nezaměstnanými. (25) Pokud se rodiče stávají služebníky dítěte a splní mu každé přání a rozmar, nemohou mu být současně oporou v nejistotě, pomocníkem v těžkostech, rádcem v rozporuplných situacích apod. Druhá skupina rodičů je naopak zahlcena existenčními a finančními starostmi. (17, 25)

Cím hůře rodiče monitorují své dítě, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě dopustí trestného činu, že se ho dopustí v časném věku, že jej bude opakovat a že půjde o závažný trestný čin.

Rodič, který se kriminálně chová, nadměrně pije, bere drogy, je často nezaměstnaný nebo má podobné projevy sociální nepřizpůsobivosti, také zvyšuje riziko, že dítě bude během dospívání překračovat meze zákona. Způsob řešení konfliktů má nepochybně vztah k delikventnímu chování dětí. Je potvrzeno, že v rodinách s mnoha otevřenými konflikty mezi rodiči mají větší sklon ke kriminálnímu jednání. Dokonce i konflikty mezi sourozenci zvyšují riziko delikvence. (19)

Funkční rodina je pro dítě ideálním prostředím. Vyhodnocení toho, do jaké míry je situace dítěte obtížná či traumatizující, a posouzení, jakým způsobem se projevuje a jaký má vliv na vývoj dítěte, je komplexní a náročný úkol, který vyžaduje systematický přístup. Jednotlivé aspekty vytvářejí mapu a dají se znázornit graficky v podobě

rovnostranného trojúhelníku. Jedná o řadu vzájemně provázaných skutečností a informací, které dohromady dávají přesný obraz situace z hlediska naplnění nejlepšího zájmu dítěte. Výše otištěný trojúhelník je skvělým grafickým znázorněním toho, jak se jednotlivé aspekty prolínají a souvisejí spolu. (34)

1.5.2. Škola

Největší vliv na utváření mladého člověka po rodině má škola, školní prostředí. Úlohou školy je pomáhat žákovi, aby se všestranně rozvíjel fyzicky, psychicky, mravně a sociálně. (9) S rozvojem industrializace škola zastává nezbytnou funkci jako všeobecně vzdělávací socializační instituce – zprostředkovává potřebné normy, znalosti, schopnosti a dovednosti. Od socializačního působení školy se dnes očekává víc, než je reálné. Škola ale stále méně ví, jak a k čemu má žáky připravovat. (19, 24) Ve škole by se měli měřit všichni stejným metrem, oceňovány jsou však vědomosti a dovednosti, jež odpovídají dominantní kultuře. Některé nadané děti, které v rodině zdědily navíc tzv. kulturní kapitál korespondující s požadavky školy, jsou přirozeně ve výhodě. Jiné však na dosažení stejných výsledků musí vynaložit přinejmenším větší úsilí. Školy poté málokdy vystupují jako neutrální instituce a pak dokonce reprodukuje vztahy nerovnosti

mezi sociálními vrstvami. Negativní vliv má i vysoký počet dětí ve třídě, dvacet je skupina, třicet však může být už dav. (24, 27)

Dítěti se škola přirozeně jeví jako velmi mocná instituce, mocnější než rodiče, jelikož i oni musí její rozhodnutí respektovat. Ve škole také dítě získává nové, dosud nepoznané role – role školáka, role žáka i role spolužáka. (31) Učitel je zprvu pro dítě nejvýznamnější osobou ve škole, postupně pak nabývají na významu vztahy ke spolužákům. Děti si záhy mohou ve třídě vytvářet svou vlastní subkulturu. V některých případech mohou být tyto podskupinky zárodkem asociálních part. Jejich vzniku pomáhá i učitelovo zřetelné preferování či zatracování některých dětí. Vyučování se aktivně komunikačně účastní jen část žáků (většinou sedí v předních lavicích či v centrální zóně). Je pravděpodobné, že mezi žáky, kteří se takto neparticipují, jsou ti, kteří mají vyšší pravděpodobnost sociálního selhání. (19) Začátky delikventního chování se projevují často právě v tomto prostředí. Většinou jsou to drobné krádeže, výtržnictví, záškoláctví, s tím spojený zhoršený prospěch apod. (9)

Škola jako společenská instituce se svojí sítí sociální kontroly a očekáváním „normality žáka“ v podstatě vytváří pozadí pro vznik deviantního chování. Nezáleží tolik na nadání a úsilí žáka, zda je slabý, snaživý atd, podstatné je, za jakého jej bude učitel považovat. Zde je pak vhodné zmínit problematiku etiketizace a typizace. Zjednodušeně by se dalo říci, že mladý člověk se stává zlým, protože je jako zlý definován, označen nálepkou. I učitelovo očekávání má velký vliv na další jednání žáka. Můžeme skoro tvrdit, že žákovy výkony jsou takové, jaké od něho učitel očekává. (24)

1.5.3. Volný čas

Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, urychlí tím rozvoj obecných a specifických schopností mladé generace a potlačí tím rozvoj negativních sociálních rysů. Primitivní ekonomický kalkul vidí volný čas dětí a mládeže jako zbytkovou oblast, avšak hlubší ekonomický pohled počítá s efektivitou a produktivitou potenciálu mladé generace získaného volnočasovými aktivitami a s prostředky ušetřenými na následné kriminalitě a narkomanii mládeže. (25)

Oblast volného času představuje významný zdroj individualizace, jelikož o jeho náplni si jedinec rozhoduje sám. Nejde však jen o kvantitu, ale i o kvalitu a o rozumném rozdělení mezi aktivními a pasivními formami trávení času. Není však vhodné dítě přetížit množstvím různých kroužků. (4)

Za volný čas je podle sociologických kritérií považován čas, v němž jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Je to ta část mimopracovního a mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních, rodinných, existenčních a biologických potřeb. Volný čas má ve vztahu k jedinci především funkci relaxační, rekreační a rozvojovou.

Volný čas a aktivity dětí a mládeže mají svá specifika. V těchto obdobích sociální ontogeneze se utváří hodnotový systém jedince a hledají se cesty jeho uplatňování a objektivizace reálným chováním a činnostmi. Je to v podstatě základ utváření životního způsobu. V žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit, bohužel se v této době ukazuje, že čas, který děti a mladiství věnují sledování televize, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní činnosti, jímž se věnují. (19, 25) Navíc je ověřené, že i společné činnosti v rodině působí většinou příznivě na celkový sociální vývoj, naopak prázdné trávení volného času vystupuje jako rizikový faktor. Trávení volného času proto vypovídá o sociálním poli jedince a o jeho dalším sociálním vývoji. (4, 25)

1.5.4. *Vrstevnické skupiny*

Pro rizikovou mládež je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi z rodin, které poskytují určitou podporu a vytyčují přiměřené meze dovoleného chování. Od nekriminálních skupin se pak liší i v dalších parametrech jako je diferenciací rolí, komunikační síť, normy včetně sankcí pro odpadlíky a zrádce, mechanismy uzavření skupiny proti rušivému vlivu okolí – tzv. opouzďení, ale i ve způsobu vyjadřování, chování k opačnému pohlaví, v druhu preferované hudby, postoji ke škole, k rodičům, k penězům, k sexualitě, ke kouření, k alkoholu, k drogám apod. (19, 5)

U dětí s nízkou podporou v rodině je pravděpodobné, že u nich bude silnější potřeba kladného přijetí vrstevnickou skupinou. Na tyto děti má také vůdce skupiny velký vliv, a toho patřičně využívá. (19) Pro takové jedince pak roste důležitost part a různých vrstevnických skupin, které mohou usnadnit přechod jedince k aktivní účasti na konzumaci alkoholu, drog a páchání trestné činnosti. Hrají zde roli i skupinové tlaky, ať už nepřímý vyjádřený, kdy se jedinec nechce shodit před ostatními, nebo může jít o přímý nátlak skupiny formou hrozby. (10)

Některé party jsou ke kriminální činnosti přivedeny tím, že tráví většinu času v hernách nebo na diskotékách. Poté si na tento život začnou shánět finance drobnými krádežemi, které začnou přerůstat v organizované a plánované akce. Jiné party zase vede ke kriminalitě nuda.

Určitá část mladých lidí má k dobrému společenskému uplatnění horší přístup. Jsou to především děti narozené málo kvalifikovaným rodičům, děti, o něž rodiče málo dbali, děti žijící na přelidněných perifériích velkoměst, děti docházející nepravidelně do nepříliš kvalitních škol apod. Společensky hendikepovaní dospívající nedisponující potřebným finančním a sociálním kapitálem, si pak hledají cesty náhradní, které vedou rychleji ke stejnému cíli – ke společenskému úspěchu. Společnost se pak zmenšuje na okruh nejbližších známých a společenský úspěch se tak redukuje na symboly: oblečení, auta, peníze, známosti s atraktivními dívkami, nahánění strachu slabším apod. (19)

Děti a mladiství v partě mají navíc většinou pozitivní postoje k antisociálnímu chování a vzájemně se posilují. Školní a pracovní hodnoty odmítají. Praktikují také věkově nepřiměřený životní styl – řízení auta bez řidičského oprávnění, předčasná sexualita, brzký konzum alkoholu a jiných substancí. (5)

1.5.5. Příslušnost k etnické skupině

Etnické menšiny mají oproti majoritní společnosti jiné kulturní zvyklosti, jiná náboženství, jiné hodnotové preference, jiný životní styl. Žijí často odděleny od většinové společnosti bariérami horšího společenského postavení, zvláštních čtvrtí nebo oblastí, profesemi s nízkou prestiží. Mají pravidelně nižší vzdělání, nižší příjmy, horší

bydlení, horší výživu, horší zdravotní stav, vyšší úmrtnost, jsou častěji nezaměstnaní a v neposlední řadě mají i vyšší kriminalitu.

Romové jsou jedinou etnicky odlišnou skupinou, která vzbuzuje v naší zemi velmi polarizované postoje. Většinová společnost je vnímá velmi nepříznivě, trpí vůči ní mnoha předsudky. Romové však nejsou jednotnou etnickou skupinou, dělí se na klanová společenství, mezi nimiž panuje rivalita.

U této populace se častý konec docházky do základní školy, případně nenastoupení či odpadnutí z učebního poměru. Tyto příznaky jsou pak předzvěstí dalšího selhávání. (19)

Štechová a Večerka (1990) prováděli výzkum, z kterého lze usuzovat, jaké osobnostní rysy má mladý romský delikvent:

- disharmonický osobnostní vývoj,
- infantilní projev,
- intelekt hluboko pod normou, těžkopádnost myšlení,
- zvýšená emoční reaktivita,
- sugestibilita, lehká manipulovatelnost,
- nestálost v pracovní činnosti,
- větší míra agresivity a asociálních tendencí,
- emoční nediferencovanost,
- slabé regulační mechanismy osobnosti. (2)

Od roku 1994 nejsou údaje a statistická data o kriminalitě Romů zveřejňovány. Neinformovanost však nemůže věci prospět. Mlčení spíš vyvolává dojem, že je opravdu co skrývat. (37)

Tabulka č. 2 – Zjištěná kriminalita romské populace

ROK	DĚTI	MLADISTVÍ	CELÁ POPULACE ROMŮ
1991	33 %	21 %	15 %
1992	30 %	18 %	13 %
1993	29 %	16 %	11 %

Zdroj: Zoubková, 2002

V některých našich městech je kriminalita Romů enormní. V okrese Teplice tvoří romská komunita 7 % obyvatel, podle hodnocení teplické kriminální služby se však Romové podílejí na 60% veškeré trestné činnosti, z pachatelů přepadení tvoří Romové dokonce 80%. (19)

1.5.6. Média

Mediální trh budovaný pod heslem „o peníze jde až v první řadě“ se změnil z nástroje spolupodílejícího se na pozitivní socializaci mladé generace na rizikový faktor sociopatogenního vývoje mládeže. O vlivu médií na socializaci dnešních dětí a mládeže ve vyspělých zemích nemůže být pochyb. Děti a dospívající sledují televizi nejvíce ze všech médií. (19, 25)

Násilí prezentované v médiích není zdaleka tak neškodné, jak se zdálo. V dlouhodobé perspektivě lze tvrdit, že sledování násilných scén nejen ve filmech, ale i v počítačových hrách, může zvýšit výskyt násilí v reálném životě. (5) Na významu proto bude nabývat mediální výchova dětí a mladých lidí, která zahrnuje i potřebu učit se vhodnému, kritickému využívání a zároveň odolnosti vůči manipulaci. (13)

Pro soubory sociálně deviantní mládeže má televize ještě větší význam, protože výchovný vliv rodiny je u nich slabý a směr jeho působení často negativní. Pak může rodina těžko kompenzovat případné negativní působení televize. (25)

Bohužel u nás klesá kvantum času, jež mladí lidé věnují aktivnějším způsobům vstřebávání kultury, které by mohly být protiváhou pasivního sledování televize. Televize jakožto nejmocnější médium je opravdu nebezpečná. Zlo a násilí však nemusí mít destruktivní účinky, je-li dětem prezentováno v kontextu. (19)

Obecně se předpokládá, že dítě trávící nadbytek svého času před televizním přijímačem, trpí:

- nárůstem agresivity a nereálným posuzováním bolesti,
- zhoršením slovní komunikace,
- negativními fyziologickými pochody (zhoršený zrak, špatný spánek, nedostatečná schopnost koncentrace),

- apatií a lhostejností z nadměrného množství podnětů, které dítě nemůže hlouběji zpracovat. (7)

Mladí lidé u nás, stejně jako celá populace, sledují nejčastěji soukromou televizní stanici Nova, jejíž socializační působení je zřejmě opravdu škodlivé. Stanice Nova je mezi čtyřmi celostátními stanicemi hodnocena nejvýše v těchto čtyřech škálách „negativních jevů“:

- samoučelné zobrazování násilí a jeho zlehčování,
- vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost,
- agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám,
- špatný příklad pro děti a mládež ohrožující jejich psychický, morální a sociální rozvoj.

Avšak televize - a to zvláště soukromá, šířící tzv. popkulturu, jež vyhovuje většinovému vkusu - je u nás novým jevem a v podstatě se dobře hodí na to, aby byla obviňována z vlivu na různé další negativně hodnocené nové společenské jevy. Ona je totiž možná jen nejviditelnějším ztělesněním ducha nové doby. (19)

Lze už jen dodat, že kontrolní a regulační mechanismy jsou plně v kompetenci České tiskové kanceláře, Rady Českého rozhlasu, Rady České televize a ze zákona i Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání. (12)

1.6. Typické rysy a projevy trestné činnosti dětí a mládeže

Pro věkovou kategorii dětí a mládeže je při páchaní trestné činnosti dlouhodoběji potvrzováno:

- spolupachatelství (u majetkové trestné činnosti až stoprocentní), tvrdost, devastace, znehodnocování zařízení,
- nedokonalá příprava, většinou neplánovaná, nedostatečná,
- použití nevhodných nástrojů,
- využití somatických znaků pachatele (vyšší rychlost, větší síla atd.),

- nad rozumovou motivací převládají motivace spíše emotivní, impulzivní pod vlivem momentální situace,
- při opakované trestné činnosti se vyskytují podobné znaky z předcházející trestné činnosti. (37)

1.6.1. *Nedostatečná plánovitost přípravy trestného činu*

Mladí lidé páchají skutky většinou bez promyšlené dlouhodobější přípravy. Svědčí o tom náhodnost místa spáchání trestného činu, použití nevhodných nástrojů či potřeb například pro získání lupu, volba špatného času provedení nebo nedokonalé zastření stop. Často bývají chyceni přímo při činu a také méně často svou trestnou činnost popírají. (8, 22) Mnohdy vede k jejich dopadení i potřeba pochlubit se na veřejnosti či v partě vrstevníků. Často se nechávají svést náhle vzniklou situací či podmětem a nedoceňují vzniklé nebezpečí. Značnou roli u nich hraje touha po dobrodružství a soutěživost, snaha prověřit si své síly a dovednosti. Pak má trestná činnost charakter určitého osvědčení obratnosti, mrštnosti, rychlosti, sebepotvrzením „soběstačnosti“ a symbolem sebeprosazení.

1.6.2. *Neadekvátnost jednání*

Neadekvátnost jednání se projevuje snahou dosáhnout svých životních cílů společensky nepřijatelnými prostředky i tehdy, když společnost disponuje legálními způsoby dosažení svých cílů. Je zde patrná tendence k radikalismu a nekompromisnosti, k „braní spravedlnosti do vlastních rukou“. Nemají však dostatek životních korektivních zkušeností a jejich jednání bývá často revoltou proti světu dospělých s jejich normami a hodnotami.

1.6.3. *Neschopnost odložit uspokojení svých potřeb*

Pachatelé chtějí rychle uspokojit své potřeby, mají rádi akci bez dlouhých odkladů. Proto nejsou schopni tyto své potřeby ani odložit na pozdější dobu, ani se jich úplně vzdát. Je u nich příznačná nedostatečná volní regulace, která by mohla být založena na pevné prosociální hodnotové orientaci. (22)

U delikventů se můžeme setkat s představou „nadměrných potřeb“. Při přehnané péči a výchově, bez apelu na vlastní iniciativu, dochází u dětí k tomu, že si nevypěstují dost silnou vůli. Nejsou pak schopny vyvinout potřebné úsilí a trpělivost při překonávání překážek a při navazování vztahů. Z neuspokojených nadměrných potřeb také vyplývá neklid, agrese nebo autoagrese. Mezi nadměrné potřeby řadí Leo Buscaglia (1993) potřebu:

- mít vždy pravdu,
- mít ve všem přednost,
- být dokonalý a zavděčit se všem,
- nadměrně hromadit majetek,
- měnit druhé a manipulovat jimi, zbavovat se na jejich úkor deprese, obviňovat je a dominovat. (27)

Nelze ani opomenout, že jejich rozpoznávací a ovládací schopnost je zachována především v klidovém stavu, když nejsou pod vlivem emocí. (22)

1.6.4. *Agrese*

Až na několik výjimek si pod agresí vybavíme násilí, rány, někdy i výprask, které se dostanou oběti, aniž by něco žádala. Agrese jako odpověď jedince na podněty signalizující ohrožení není „dobrá“ nebo „špatná“. Určitá míra agresivity je žádoucí pro úspěch například ve sportu i pro normální fungování člověka. Podstatné je, zda jsou respektovány nebo překračovány meze morálky. (3, 27)

Avšak u mladých pachatelů se lze setkat s použitím brutálního násilí, ať už vůči osobě či věci. Vyšetřovatelé těchto trestných činů se často setkávají s případy, kdy

samotná hodnota odcizeného zboží je neúměrně nízká v porovnání se škodou způsobenou většinou zbytečně např. při vloupání do objektu, auta apod. (22)

K násilí vedou často zdánlivě nesrozumitelné pohnutky jako je chuť vyzkoušet si vlastní sílu, experimentovat s tolerancí okolí, zviditelnit se v hierarchii vrstevníků nebo prostě po silném zážitku. Násilí a agrese pak slouží jako zpestření. U mladých násilníků je pak svět rozdělen na slabé a silné jedince, přičemž moc získá ten, kdo po ní sáhne. Agrese pak zde slouží jako výhoda, která má hned několik funkcí:

- instrumentální funkce – násilí je prostředek k dosažení vytyčeného cíle, odstraní odpor, může zastrašit protivníky apod.,
- expresivní funkce – násilí slouží k sebevyjadřování, pomůže získat výsadní pozici a respekt ostatních,
- experimentální funkce – násilí je zdrojem silných zážitků a funguje podobně jako droga, jedinec má chuť experimentovat, získávat nové a silné zážitky a překračovat dosavadní hranici.

Naštěstí už existuje řada institucí občanské společnosti sloužící k odvolání se slabých a znevýhodněných proti násilí, které je na nich pácháno. Mnoho míst, na které byla ještě před nemnoha desetiletími přítomnost jistých forem násilí běžná, jako je například škola nebo rodina, je nyní proniknuto aspoň pod mírným dohledem. (28)

V jednom z výzkumu násilí na školách (Lösel, Bliesel 2003) se autoři zaměřili na zjištění rizikových faktorů, které se objevují u agresorů a pachatelů šikany. Zjistili následující znaky – procenta jsou odvozená z počtu agresorů, u kterých byl rizikový znak zaregistrován:

- 31,4 % neadekvátní zpracování a interpretace informací ze sociálního prostředí a sociálního učení,
- 25,1 % vyhledávání a konzumace agresivních programů v médiích,
- 22,9 % experimentování s drogami a jejich konzumace (od tabakismu a alkoholismu až po tvrdé drogy),
- 20,9 % příslušnost k problematice partě,
- 18,5 % nestrukturované trávení volného času, „poflakování“,
- 16,5 % psychické problémy nebo porucha osobnosti a chování,

- 11,9 % špatné školní a třídní klima – nejasná pravidla a normy nebo jejich nedodržování, tolerování násilí,
- 6,8 % problémy v rodině, negativní vliv rodinného klimatu,
- 4,9 % problémy s výkonem a s výsledky ve škole. (5)

Za progresivní jevy se v kulturní a sociální antropologii považuje poměrně krátká doba kojení a brzká separace dítěte od matky, separace a rozdílná výchova chlapců a dívek, kolektivní výchova mimo rodinu, používání tělesných trestů, preference individualismu, patriarchální výchova, strohá sociální hierarchizace spojená s respektem k autoritě. (23)

1.7. Vybrané druhy kriminality

Nejvíce se děti a mladiství dopouštějí majetkové kriminality. Motivem je převážně zisk. Majetková kriminalita je většinou záležitostí krádeží. Děti se dopouštějí nejvíce krádeží věcí z aut a krádeží kapesních. Souvisí to například s touhou vlastnit módní drahé oblečení, zvýšit vlastní prestiž a vyrovnat se tak vrstevníkům ze sociálně silnějších rodin. Mladiství nejčastěji kradou motorová vozidla a věci z aut.

Méně se děti a mladiství dopouštějí násilné kriminality. Z té převládá ublížení na zdraví a loupeže. (37) Pokud spáchají vraždu, často se tak děje v rodinném prostředí, kde byly vystaveny například týrání a sexuálnímu zneužívání. (10) Ještě menší podíl má mravnostní kriminalita (zde je nejvíce zastoupeno pohlavní zneužívání). Závažnou formou kriminality jsou trestné činy s rasovým či národnostním podtextem. (22, 29)

Zájem o drogy mezi mládeží stoupá a posunuje se do mladších ročníků. Samo užívání drog není v České Republice kriminalizováno. Mladiství jsou pak trestně stíháni za skutkovou podstatu nedovolené výroby a držení psychotropních látek a jedů a pro šíření toxikomanie.

Avšak i s užíváním drog souvisí trestná činnost, která nemá charakter pouze majetkový, ale jedná se i o loupeže, ublížení na zdraví, výtržnictví, znásilnění a pohlavní zneužívání.

U nás je stále nejvíce rozšířená a bagatelizovaná jiná droga – alkohol. Podávání a prodej alkoholu dětem mladším 18 let je upraven několika právními normami, přesto je porušování zákazu zcela běžné. (37)

Zvláštní kapitolou, specifickou především pro trestnou činnost dětí a mládeže v moderní společnosti, je šikanování, sprejerství a poměrně nově i tzv. počítačové pirátství. (22)

1.7.1. Šikana

Definici šikany v našem právním řádě nenajdeme, ale patří k nebezpečným jevům, při němž je omezována osobní svoboda a svoboda rozhodování, ponižována lidská důstojnost a čest, mnohdy je obětí ubližováno na majetku či zdraví. (8) Šikanou se rozumí tělesné, psychické či kombinované ponižování, případně týrání jedinců, nejčastěji ve vrstevnických partách. Původci bývají většinou jedinci tělesně zdatnější, vyspělejší, nezřídka v početní převaze. (11) Šikanování se zaměřuje na různé druhy psychického či fyzického týrání či ubližování jiným lidem. Z hlediska následků, které agrese vyvolává, se bití liší od nadávek - i ty však mohou způsobovat velkou bolest. (3)

Záměrem agresora je oběť zesměšnit, ponížit, ohrozit či jí ublížit. Mohou to být útoky nejrozumnějšího druhu, ale i loupeže a poškozování věcí. Psychická forma šikany má podobu přehlížení až arogance, nadávání a pomluv. Zatímco chlapci volí spíše fyzickou formu agrese, dívky jsou „jemnější“.

U nás relativní novinkou je majetková šikana, kdy je dítě z chudých rodin zesměšňováno za to, že nemá značkové oblečení, značkovou obuv a že nevlastní mobilní telefon. (12)

Šikana se vyskytuje převážně u mladých lidí, kteří vyrůstali v rodině s agresivními prvky výchovy. U pachatelů těchto činů má pak násilí funkci jako kompenzační mechanismus. (22)

Vzhledem k tomu, že se děti a mladiství se šikanou mohou setkat nejčastěji ve škole, je zde vhodné zmínit, že neautoritativní angažované vyučování podstatně eliminuje šikanu i jiné destruktivní způsoby chování žáků ve škole. (19)

Odborníci se sice liší ve svých odhadech, kolik dětí je u nás ročně vystaveno šikaně, nicméně většina je přesvědčena, že nejméně 20 % dětí má zkušenost tohoto typu – je tudíž společensky žádoucí vypořádat se s touto problematikou. Jinak hrozí mimo jiné i riziko fixace asociálních postojů na straně agresora a patologických forem obrany na straně oběti. (12)

1.7.2. *Sprejerství*

Sprejerství můžeme považovat za specifický druh vandalismu, jelikož splňuje znak ničení hodnot – např. pomalování historicky cenných budov, nových omítek na domech, stanic metra apod.

Část těchto „umělců“ však zavrhuje možnost malovat na vyhrazená místa. Součástí této práce je prý i vzrušení z toho, aby nebyli při své činnosti dopadeni. U této skupiny sprejerů lze poukázat na výrazný disociální prvek. (26)

Poškozování majetku „sprejery“ a mladými vandaly ve dvojicích či skupinách má na celkové majetkové kriminalitě sice menší podíl, zato způsobuje vysoké majetkové škody. Mnohdy poškozují i umělecké hodnoty. (37)

1.7.3. *Počítačová kriminalita*

Počítačová kriminalita je termín, který se objevil v souvislosti s rozmachem výpočetní techniky. Také je označován jako nová forma kriminality. Je namířená proti výpočetní technice, jejímu programovému vybavení, datům a informacím. Ačkoliv se zde neobjevují prvky násilí, použití zbraně, újma na zdraví a podobně, přesto hovoříme o vysokém stupni společenské nebezpečnosti. Ta tkví především v její úspěšnosti a ve velmi malém riziku jejího odhalení.

Z poznatků vyplývá, že jednou z nejčastějších forem počítačové kriminality, jež způsobuje vysoké ekonomické škody, je softwarové pirátství. Rozumíme tím nelegální manipulaci s programovým vybavením počítačů, které může spočívat zejména v:

- neoprávněné výrobě softwaru,
- neoprávněném šíření softwaru,
- neoprávněném kopírování softwaru,
- neoprávněné užívání softwaru.

Odhaduje se, že přibližně 60 až 70 % celkového užívaného programového vybavení je nelegální. Na tato jednání je veřejností nahlíženo poměrně shovívavě. K takto vstřícnému přístupu jistě přispěl i nedostatek počítačových programů na našem trhu a vysoká cena českých verzí licenčních programů

Příčiny softwarového pirátství by mohly být spatřovány ve snaze poškodit vlastníka počítačové techniky, získat neoprávněný prospěch či zkrátka vyniknout a dokázat si své výjimečné schopnosti např. i proniknutím do počítačové sítě. (36)

2. Cíle práce a hypotézy

2.1. Cíle práce

Ve výzkumné části práce se soustředím právě na výskyt forem trestné činnosti. Cílem práce je na základě literárního rozboru, sběru dat z dotazníkového šetření a analýzy dat policejních statistik zmapovat problematiku trestné činnosti dětí a mladistvých v okresech Teplice a České Budějovice.

2.2. Hypotézy

Na základě rozboru odborné literatury byly stanoveny dvě hypotézy. Očekáváme dílčí rozdíly nejen v celkové úrovni delikvence, ale též v její struktuře.

H1) Trestná činnost páchaná dětmi a mladistvými je v okrese Teplic častější než v okrese Českých Budějovic.

H2) Chlapci páchají trestnou činnost častěji než dívky.

3. Metodika

3.1. Metodický postup

Na úvod jsem analyzovala statistické údaje získané z policejních statistik. Objektem analýzy byl vývoj trestné činnosti dětí a mladistvých v České republice od roku 2000 do roku 2006, dále pak vývoj trestné činnosti dětí a mladistvých v Ústeckém a Českobudějovickém kraji v letech 2005 a 2006. Výsledky jsem zpracovala do grafů.

K dalšímu zpracování výzkumné části jsem použila kvantitativní výzkum formou dotazníku, který obsahoval 75 otázek. Dotazník jsem použila z mezinárodního výzkumu problémů současné mládeže ISRD 2 (International Survey on Self-Reported Delinquency 2), jehož organizátorem byl tým uznávaných odborníků pod vedením profesorky Josine Junger-Tasové. (36) Výzkum probíhal ve 30 státech, mimo jiné i v České republice pod záštitou katedry sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Cílem výzkumu bylo zopakovat úspěšný projekt International Self-Report Delinquency Study z počátku 90. let a přispět k porovnání situace mládeže nejen v Evropě, ale i v dalších zemích. Sběr dat probíhal na 80 základních školách v různých regionech, a to na přelomu roku 2006 a 2007. Tohoto výzkumu jsem se zúčastnila jako tazatelka v teplickém regionu.

Z hlediska teoretických východisek je důležité připomenout, že výzkum ISRD 2 vychází z teorie kontroly, tedy z teze, že sociální kontrola přispívá k prevenci delikventního jednání. Přitom důležitým předpokladem je také interiorizace kontroly, tedy to, že jedinec dokáže sám regulovat své chování, že respektuje autority.

Dotazník byl anonymní a obsahoval otázky uzavřené, polouzavřené, filtrační i kontrolní. Často se v něm také objevovaly škály, většinou u otázek zaměřených na názor respondentů.

V první půlce dotazníku jsou otázky týkající se životních podmínek, rodiny, volného času, školy a blízkého okolí. Ve druhé půlce jsou zařazeny otázky na věci, které mladí lidé občas dělají – pití alkoholu, experimentování s drogami, vandalismus, krádeže, vloupání, kopírování a stahování hudby či filmů, nošení zbraně, vyhrožování

druhé osobě, účastenství se skupinových bitek, zranění další osoby apod. Ke konci byly doplňující dotazy na vzdělání rodičů, důležitost názorů různých osob vyskytujících se v blízkosti respondenta apod. V dotazníku tak byly užity i otázky na názory a sebehodnocení, většinou zaměřené na agresi a potenciální páchaní kriminality.

Vzhledem k velkému počtu otázek i podotázek jsem vybrala pouze nejdůležitější a nejzajímavější proměnné. K vyhodnocování dotazníku jsem využila statistický program SPSS, a tak jsou uváděné výsledky popsány většinou v tabulkách. Pro některé proměnné jsem tabulky převedla do grafů. Výsledky jsou uváděné v procentech nebo v přesných počtech odpovědí.

3.2. *Charakteristika zkoumaného souboru*

Jako zkoumaný vzorek pro dotazníkové šetření jsem zvolila žáky základních škol v obou regionech, a to jak přímo ve městě, tak i v přidružených obcích. V teplickém regionu bylo sebráno 100 dat, v českobudějovickém regionu pak 104 dat, dohromady tedy 204 dat. Zaměřila jsem se pouze na žáky 7., 8. a 9. tříd základních škol, a to v Proboštově, Teplicích, v Rudolfově a v Českých Budějovicích. Návratnost dotazníku byla 100 %, při sběru dat jsem byla přítomná ve třídách, abych vyloučila zkreslení a abych byla k dispozici v případě nejasností či otázek. Vyplnění dotazníku trvalo celou vyučovací hodinu, zejména mladší děti měly menší potíže a kvůli časovému rozmezí některé nestihly odpovědět na všechny otázky. Přesto jsem vzhledem k celkově vysokému počtu otázek a získaných informací žádný dotazník nevyřadila.

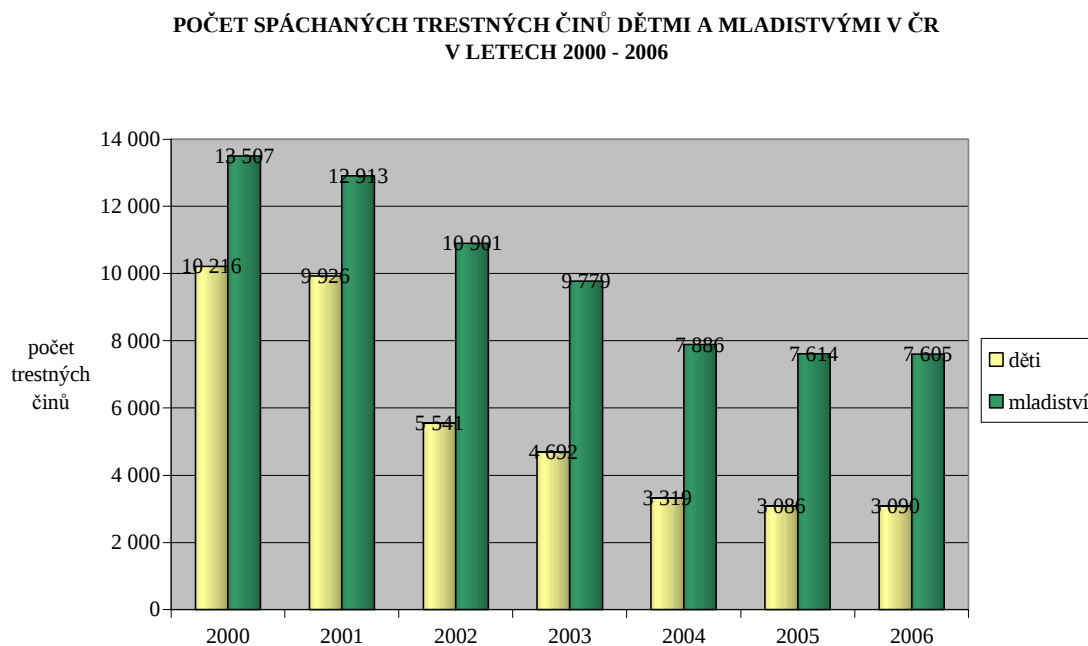
Také jsem analyzovala policejní statistiky, kde jsem se zaměřila na vývoj zjištěné trestné činnosti páchané dětmi a mladistvými v letech 2000 – 2006, v Ústeckém a Jihočeském kraji za období 2005 až 2006.

Pozn.: Vzhledem k zpracovávání dat ve statistickém programu SPSS jsou údaje v tabulkách mnohdy v anglickém jazyce.

4. Vlastní výzkum

4.1. Analýza policejních statistik

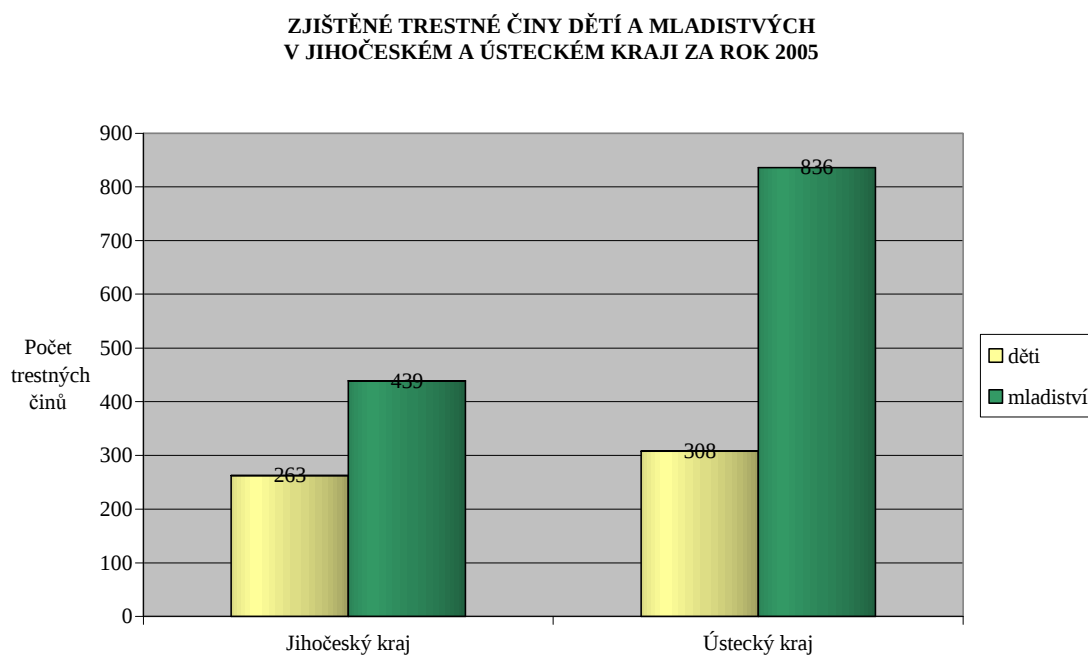
Graf 1

Zdroj: policejní statistiky

Během uplynulých 6 let lze sledovat klesající tendence u kriminality spáchané dětmi i mladistvými. Zatímco v roce 2000 dosahoval počet spáchaných trestných činů mladistvými téměř 14 000, o šest let později lze vidět snížení téměř o polovinu (7 605). U dětí je za stejné období pokles dokonce o jednu třetinu. Vypadá to, že za poslední 3 roky se klesající tendence sice výrazněji neprojevují, na druhou stranu je dobré, že není patrný ani nárůst.

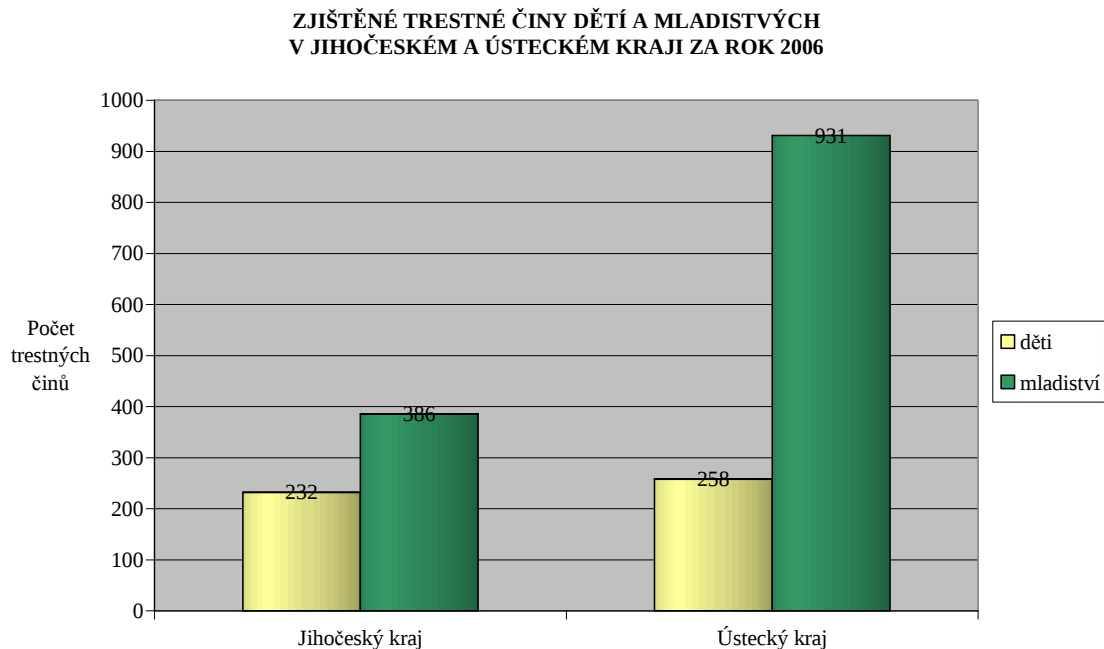
Graf 2

Zdroj: policejní statistiky

Pokud se zaměříme na kraje v roce 2005, kde leží obě zkoumaná města, je zde výrazný rozdíl v kriminalitě mladistvých – v Ústeckém kraji, kde leží Teplice, je počet spáchaných trestných skutků dvakrát vyšší (836) než v Jihočeském kraji (439), kde se nacházejí České Budějovice. Naproti tomu se děti v této činnosti liší jen nepatrně, v Ústeckém kraji je počet o trochu vyšší – jen o 45 případů.

Graf 3

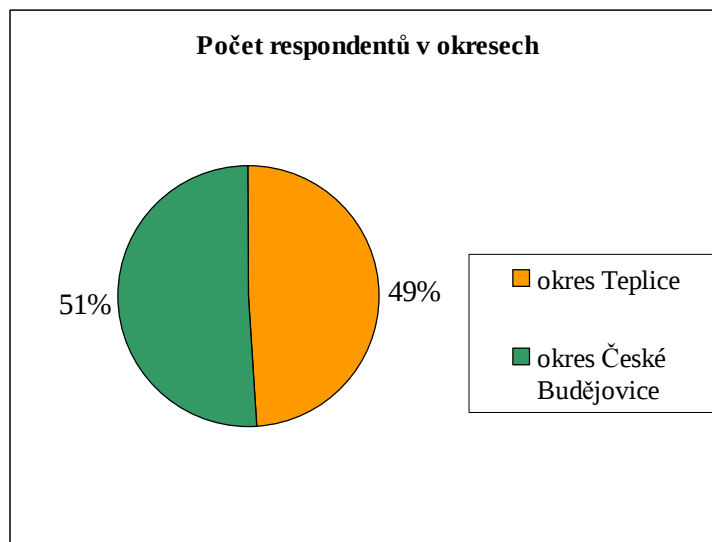

Zdroj: policejní statistiky

Situace v roce 2006 je v trestné činnosti dětí zase poměrně shodná, v Ústeckém kraji je opět o 26 případů více než v Jihočeském, avšak vzhledem k roku 2005 se počet skutků v obou krajích snížil. U kriminality mladistvých jsou však rozdíly větší, v Ústeckém kraji bylo spácháno 931 skutků, v Jihočeském o víc jak polovinu méně (386). Oproti roku 2005 se počet skutků mladistvých v Ústeckém kraji zvýšil o 95, v Jihočeském naopak snížil o 53 případů.

4.2. Dotazníkové šetření

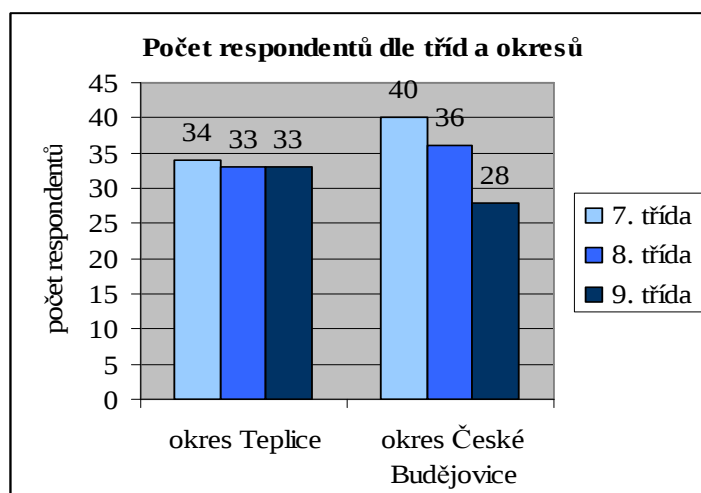
Graf 4

Zdroj: vlastní výzkum

V okrese Teplice jsem vyhodnocovala 100 dotazníků (49%), v okrese České Budějovice pak 104 dotazníků (51%).

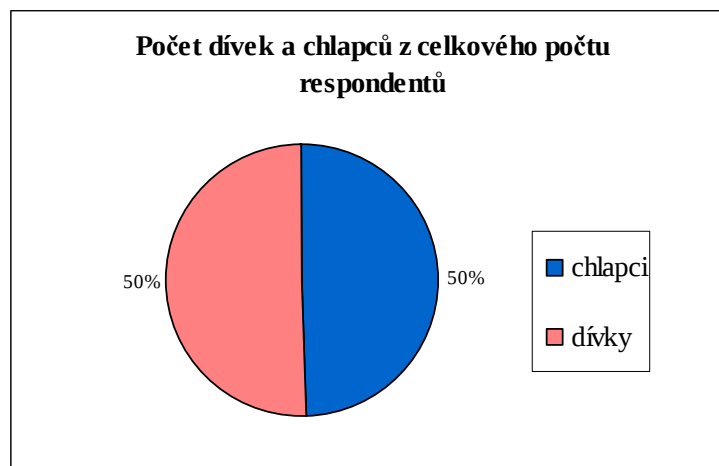
Graf 5

Zdroj: vlastní výzkum

Počet žáků ve třídách i na školách není ovlivnitelný, navíc obecně jsou v obcích školy s menším počtem žáků.

Graf 6

Zdroj: vlastní výzkum

Počet dívek v celkovém souboru byl 101 (49,5 %), počet chlapců 103 (50,5 %).

4.2.1. Hypotéza 1

Tabulka 3 – Skupiny přátel dle okresů

Crosstab

% within school ID		group of friends [27.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	26,7%	73,3%	100,0%
	ČB - Rudolfov	35,4%	64,6%	100,0%
	TCE - Teplice	21,2%	78,8%	100,0%
	TCE - Proboštov	20,9%	79,1%	100,0%
Total		26,1%	73,9%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Takřka 74 % všech respondentů uvedlo, že mají skupinu přátel, s nimiž tráví čas, podnikají společné věci nebo se různě baví. Výraznější odchylky mezi lokalitami nejsou, jen v Rudolfově bylo takových respondentů o něco méně (64,6 %).

Tabulka 4 – Skupiny přátel dělajících ilegální věci dle okresů

Crosstab

% within school ID		group does illegal th [32.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	60,9%	39,1%	100,0%
	ČB - Rudolfov	86,7%	13,3%	100,0%
	TCE - Teplice	76,2%	23,8%	100,0%
	TCE - Proboštov	67,6%	32,4%	100,0%
Total		71,7%	28,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka se týkala pouze těch, kteří prošli předešlou filtrační otázkou a mají nějakou skupinu přátel. Z celkového souboru jedna čtvrtina (28,3 %) uvedla, že lidi z jejich skupiny přátel společně dělají nějaké nelegální věci. Na škole v Českých Budějovicích to uvedlo 40 % dotázaných (skoro každý druhý!), v Rudolfově to bylo pouze 13,3 %. Naopak v teplickém regionu bylo více takových skupin v obci (32,4 %).

Tabulka 5 – Pití piva či vína dle okresů**Crosstab**

% within school ID		life-time prev beer/wine [49.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	8,3%	91,7%	100,0%
	ČB - Rudolfov	20,8%	79,2%	100,0%
	TCE - Teplice	9,4%	90,6%	100,0%
	TCE - Proboštov	14,0%	86,0%	100,0%
Total		12,7%	87,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Procento žáků, kteří již někdy pili pivo či víno, je poměrně vysoké a v regionech vyrovnané - pohybuje se od 86 % do 92 %, jen Rudolfov mírně „zaostává“ (79,2 %). Celkově na severu v 89 %, na jihu 85,6 %.

Tabulka 6 – Pití tvrdého alkoholu dle okresů**Crosstab**

% within school ID		life-time prev spirits [50.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	43,3%	56,7%	100,0%
	ČB - Rudolfov	52,1%	47,9%	100,0%
	TCE - Teplice	60,4%	39,6%	100,0%
	TCE - Proboštov	58,1%	41,9%	100,0%
Total		52,9%	47,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

„Pil/a jsi někdy tvrdý alkohol (vodka, rum, slivovice, gin, whisky, apod.)?“
Téměř polovina (47,1 %) všech žáků již tuto zkušenost má, nejvíce však v Českých Budějovicích – 56,7 %.

Tabulka 7 – Stahování či kopírování hudby nebo filmů dle okresů

Crosstab

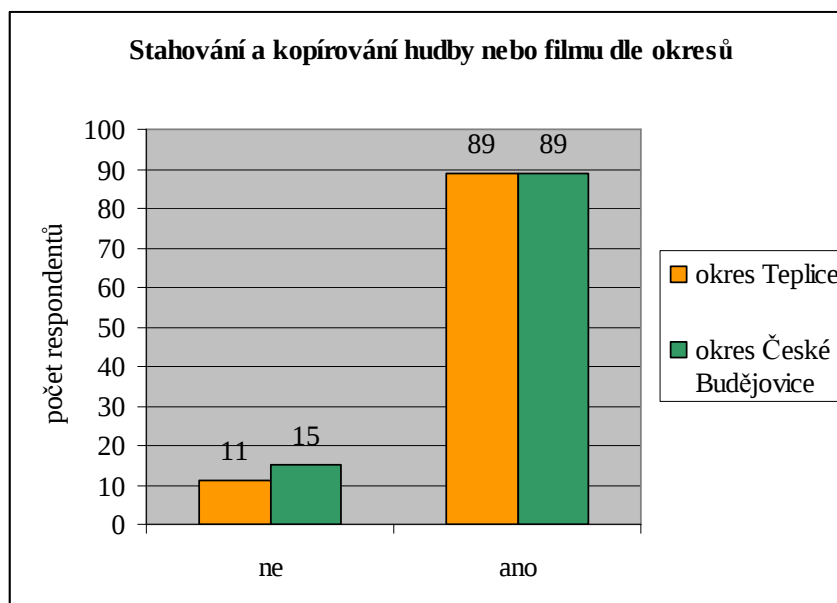
% within school ID

		downld cons. illegal [59.1.0]		Total
		no	yes	
school ID	CB - České Budějovice	54,2%	45,8%	100,0%
	ČB - Rudolfov	68,0%	32,0%	100,0%
	TCE - Teplice	68,2%	31,8%	100,0%
	TCE - Proboštov	70,0%	30,0%	100,0%
Total		63,5%	36,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu respondentů uvedlo celých 36,5 %, že někdy stahovali či kopírovali hudbu nebo filmy. Nejvíce se k této trestné činnosti přiznali žáci v Českých Budějovicích – skoro každý druhý (45,8 %).

Graf 7

Zdroj: vlastní výzkum

Nicméně dle lokalit je situace velmi vyrovnaná, kolem 89 % žáků tuto trestnou činnost provádělo.

Tabulka 8 – Napojení nebo nabourání do cizí sítě jako hacker dle okresů

Crosstab

% within school ID

		life-time prev hacking [60.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	83,3%	16,7%	100,0%
	ČB - Rudolfov	87,5%	12,5%	100,0%
	TCE - Teplice	96,2%	3,8%	100,0%
	TCE - Proboštov	93,0%	7,0%	100,0%
Total		89,7%	10,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Pozoruhodný je i tento ukazatel, 10 % všech dotazovaných už někdy použili počítač jako hacker pro napojení nebo nabourání cizích sítí. Nejvíce tuto trestnou činnost prováděli žáci na jihu, přímo v Českých Budějovicích pak skoro každý pátý (16,7 %).

Tabulka 9 – Úmyslné poškození věci nebo zařízení dle okresů

Crosstab

% within school ID

		life-time prev vandal [54.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	91,7%	8,3%	100,0%
	ČB - Rudolfov	91,7%	8,3%	100,0%
	TCE - Teplice	94,3%	5,7%	100,0%
	TCE - Proboštov	95,3%	4,7%	100,0%
Total		93,1%	6,9%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Na Českobudějovicku 8,3 % respondentů někdy úmyslně poškodili věc nebo zařízení, jako jsou autobusové zastávky, okna, sedadla ve vlacích, autobusech nebo parkující auta. Na Teplicku je tato činnost méně četná, nicméně odchylka není statisticky významná.

Tabulka 10 – Nošení zbraně dle okresů**Crosstab**

% within school ID

		life-time prev weapon [63.0]		Total
		no	yes	
school ID	CB - České Budějovice	90,0%	10,0%	100,0%
	ČB - Rudolfov	89,6%	10,4%	100,0%
	TCE - Teplice	94,3%	5,7%	100,0%
	TCE - Proboštov	93,0%	7,0%	100,0%
Total		91,7%	8,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V Českých Budějovicích je také častější nošení zbraní, jako je hůl, nůž (mimo kapesního nože) nebo řetěz, uvedlo to 10 % respondentů. Na teplickém regionu se tento jev vyskytuje méně – přímo v Teplicích dokonce skoro dvakrát méně (5,7 %).

Tabulka 11 – Zbití či zranění druhé osoby dle okresů**Crosstab**

% within school ID

		life-time prev assault [66.0]		Total
		no	yes	
school ID	CB - České Budějovice	98,3%	1,7%	100,0%
	ČB - Rudolfov	97,9%	2,1%	100,0%
	TCE - Teplice	100,0%		100,0%
	TCE - Proboštov	97,7%	2,3%	100,0%
Total		98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

1,5 % všech žáků uvedlo, že už někoho zbili či zranili nožem nebo holí tak, že dotyčný musel vyhledat lékařskou pomoc. Odchyly nejsou vzhledem k malým četnostem statisticky významné, avšak tento jev je poměrně vážný. V Proboštvě je procento trochu větší (2,3 %).

Tabulka 12 – Účast ve skupinové bitce dle okresů

Crosstab

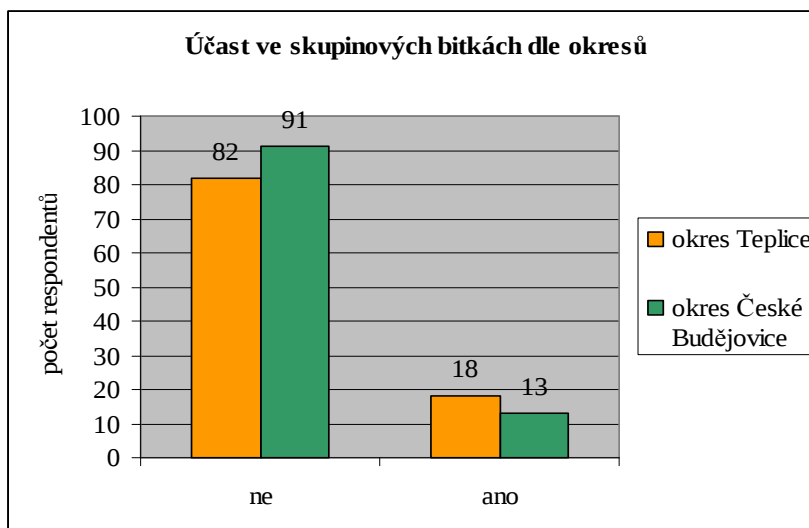
% within school ID

		life-time prev gfight [65.0]		Total
		no	yes	
school ID	CB - České Budějovice	85,0%	15,0%	100,0%
	ČB - Rudolfov	87,5%	12,5%	100,0%
	TCE - Teplice	84,9%	15,1%	100,0%
	TCE - Proboštov	81,4%	18,6%	100,0%
Total		84,8%	15,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tato tabulka vyhodnocovala otázku týkající se účasti v nějaké skupinové bitce na školním dvoře, na fotbalovém stadionu, na ulici nebo jiném veřejném místě. 15,2 % všech žáků se účastnilo, nejvíce - skoro jedna pětina (18,6 %) – byla z obce na Teplicku.

Graf 8

Zdroj: vlastní výzkum

Je patrné, že žáci z Teplicka se účastnili skupinových bitek o trochu více, odchylky však nejsou výrazné.

Tabulka 13 – Krádež v obchodě či supermarketu dle okresů

			life-time prev shopl [55.0]		Total
			no	yes	
okres	okres Teplice	Count	82	18	100
		% within okres	82,0%	18,0%	100,0%
		% within life-time prev shopl [55.0]	46,3%	66,7%	49,0%
	okres České Budějovice	Count	95	9	104
		% within okres	91,3%	8,7%	100,0%
		% within life-time prev shopl [55.0]	53,7%	33,3%	51,0%
	Total	Count	177	27	204
		% within okres	86,8%	13,2%	100,0%
		% within life-time prev shopl [55.0]	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka zněla „Ukradl/a jsi něco v obchodě nebo v supermarketu?“. 18 žáků (18 %) z teplického regionu odpovědělo ano, na Českobudějovicku pak o polovinu méně (8,7 %).

Tabulka 14 – Zjištěná krádež v obchodě či supermarketu dle okresů

okres * shopl got punished [55.5.0] Crosstabulation

			shopl got punished [55.5.0]			Total
			no	yes	wasn't found out	
okres	okres Teplice	Count	3	2	13	18
		% within okres	16,7%	11,1%	72,2%	100,0%
		% within shopl got punished [55.5.0]	37,5%	66,7%	81,3%	66,7%
	okres České Budějovice	Count	5	1	3	9
		% within okres	55,6%	11,1%	33,3%	100,0%
		% within shopl got punished [55.5.0]	62,5%	33,3%	18,8%	33,3%
	Total	Count	8	3	16	27
		% within okres	29,6%	11,1%	59,3%	100,0%
		% within shopl got punished [55.5.0]	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ačkoliv se v okrese Teplic žáci dopustili 18 krádeží, ve 13 případech to nikdo nezjistil. V okrese Českých Budějovic je z celkového počtu krádeží větší podíl případů, kdy žáci za tuto trestnou činnost potrestáni nebyli vůbec.

Tabulka 15 – Krádež věci z auta dle okresů

			life-time prev car.th [58.0]		Total
			no	yes	
okres	okres Teplice	Count	98	2	100
		% within okres	98,0%	2,0%	100,0%
		% within life-time prev car.th [58.0]	48,8%	66,7%	49,0%
	okres České Budějovice	Count	103	1	104
		% within okres	99,0%	1,0%	100,0%
		% within life-time prev car.th [58.0]	51,2%	33,3%	51,0%
Total	Count	201	3	204	
	% within okres	98,5%	1,5%	100,0%	
	% within life-time prev car.th [58.0]	100,0%	100,0%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Další vážná trestná činnost je krádež věci z auta. Toho se dopustili 3 ze všech žáků, z okresu Teplice to byli 2 žáci a pouze 1 žák z okresu Českých Budějovic.

Tabulka 16 – Užívání drog na škole dle okresů

Crosstab

% within school ID

		drug use in school [45.8]				Total
		agree fully	agree somewhat	disagree somewhat	disagree fully	
school ID	ČB - České Budějovice	11,9%	22,0%	49,2%	16,9%	100,0%
	ČB - Rudolfov		2,1%	20,8%	77,1%	100,0%
	TCE - Teplice		5,7%	17,0%	77,4%	100,0%
	TCE - Proboštov	9,3%	2,3%	16,3%	72,1%	100,0%
Total		5,4%	8,9%	27,1%	58,6%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Zde jsou odpovědi na výrok, zda se na škole hodně užívají drogy. Z Českých Budějovic jedna třetina (33,9 %) uvedla, že spíše či rozhodně souhlasí, v obci na Teplicku pouze 11,6 %. Naopak v Rudolfově takřka jednohlasně (97,9 %) spíše nebo rozhodně s výrokem nesouhlasili. Zajímavé je zjištění, že v teplickém regionu ve městě je situace velmi podobná jako v obci na Českobudějovicku.

Tabulka 17 – Užití marihuany nebo hašiše dle okresů**Crosstab**

% within school ID

		life-time prev hash [51.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	80,0%	20,0%	100,0%
	ČB - Rudolfov	83,3%	16,7%	100,0%
	TCE - Teplice	88,7%	11,3%	100,0%
	TCE - Proboštov	93,0%	7,0%	100,0%
Total		85,8%	14,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Na Základní škole v Českých Budějovicích z tamních respondentů 20 % odpovědělo, že již někdy užili marihuanu nebo hašiš. Naopak v Teplicích je to skoro o polovinu méně (11,3 %). Podobné porovnání lze vztáhnout i na obce, v Proboštvě je tato hodnota také téměř dvakrát nižší (7 %) než v Rudolfově (16,7 %).

Tabulka 18 – Užití extáze nebo speedu dle okresů**Crosstab**

% within school ID

		life-time prev XTC [52.0]		Total
		no	yes	
school ID	ČB - České Budějovice	95,0%	5,0%	100,0%
	ČB - Rudolfov	100,0%		100,0%
	TCE - Teplice	100,0%		100,0%
	TCE - Proboštov	100,0%		100,0%
Total		98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Experimenty s extází nebo speedem provádělo 5 % respondentů z Českých Budějovic, žáci z ostatních škol naštěstí s touto drogou zkušenosti nemají.

Tabulka 19 – Užití LSD, heroinu nebo kokainu dle okresů

Crosstab

% within school ID

		life-time prev L/H/C [53.0]		Total
		no	yes	
school ID	CB - České Budějovice	95,0%	5,0%	100,0%
	ČB - Rudolfov	100,0%		100,0%
	TCE - Teplice	100,0%		100,0%
	TCE - Proboštov	100,0%		100,0%
Total		98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

U LSD, heroinu nebo kokainu je situace stejná jako u extáze a speedu, zkušenost má 5 % pouze z Českých Budějovic.

4.2.2. Hypotéza 2

Tabulka 20 – Skupiny přátel dle pohlaví

gender [1.0] * group of friends [27.0] Crosstabulation

			group of friends [27.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	29	72	101
		% within gender [1.0]	28,7%	71,3%	100,0%
	female	Count	24	78	102
		% within gender [1.0]	23,5%	76,5%	100,0%
Total		Count	53	150	203
		% within gender [1.0]	26,1%	73,9%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

U dívek je tendence patřit do skupiny přátel o něco větší (76,5 %), u chlapců 71,3 %.

Tabulka 21 - Skupiny přátel dělajících ilegální věci dle pohlaví

Crosstab

			group does illegal th [32.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	49	24	73
		% within gender [1.0]	67,1%	32,9%	100,0%
	female	Count	60	19	79
		% within gender [1.0]	75,9%	24,1%	100,0%
Total		Count	109	43	152
		% within gender [1.0]	71,7%	28,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Skupiny přátel dělající ilegální věci je u chlapců o trochu častější – 32,9 %, u dívek je to 24,1 %.

Tabulka 22 - Pití piva či vína dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev beer/wine [49.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	13	88	101
		% within gender [1.0]	12,9%	87,1%	100,0%
	female	Count	13	90	103
		% within gender [1.0]	12,6%	87,4%	100,0%
Total		Count	26	178	204
		% within gender [1.0]	12,7%	87,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Jen 13 % žáků nikdy ani neochutnalo pivo či víno, u chlapců již 87,1 % někdy tyto nápoje již pili, u dívek pak 87,4 %.

Tabulka 23 - Pití tvrdého alkoholu dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev spirits [50.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	56	45	101
		% within gender [1.0]	55,4%	44,6%	100,0%
	female	Count	52	51	103
		% within gender [1.0]	50,5%	49,5%	100,0%
Total		Count	108	96	204
		% within gender [1.0]	52,9%	47,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Velmi vyrovnané je i užití tvrdého alkoholu, kolem 47 %, dívky zde dokonce nepatrně „vedou“ – ochutnala již každá druhá (49,5 %).

Tabulka 24 - Stahování či kopírování hudby nebo filmů dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev downld [59.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	28	73	101
		% within gender [1.0]	27,7%	72,3%	100,0%
	female	Count	37	66	103
		% within gender [1.0]	35,9%	64,1%	100,0%
Total		Count	65	139	204
		% within gender [1.0]	31,9%	68,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V pirátství převažují chlapci, 72,3 % z nich tuto trestnou činnost již někdy udělali, z dívek 64,1 %.

Tabulka 25 - Napojení nebo nabourání do cizí sítě jako hacker dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev hacking [60.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	85	16	101
		% within gender [1.0]	84,2%	15,8%	100,0%
	female	Count	98	5	103
		% within gender [1.0]	95,1%	4,9%	100,0%
Total		Count	183	21	204
		% within gender [1.0]	89,7%	10,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Jako hacker se do cizí sítě více (16 %) nabourávají chlapci, z dívek pak 5 %.

Tabulka 26 - Úmyslné poškození věci nebo zařízení dle pohlaví

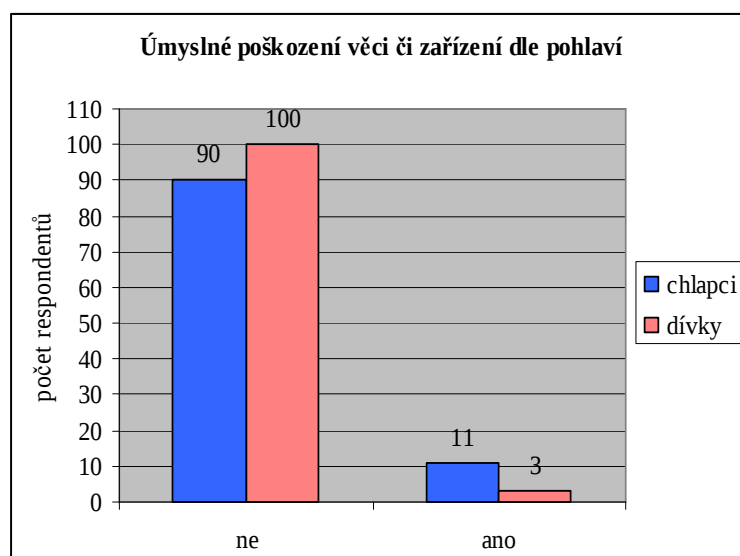
Crosstab

			life-time prev vandal [54.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	90	11	101
		% within gender [1.0]	89,1%	10,9%	100,0%
	female	Count	100	3	103
		% within gender [1.0]	97,1%	2,9%	100,0%
Total		Count	190	14	204
		% within gender [1.0]	93,1%	6,9%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Vandalismus provádí také více chlapců, skoro 11 %, dívky tuto trestnou činnost páchají ve 3 %.

Graf 9

Zdroj: vlastní výzkum

11 chlapců někdy úmyslně poškodilo věci nebo zařízení jako jsou autobusové zastávky, okna, sedadla ve vlacích, autobusech nebo parkující auta. Z dívek tak činily pouze 3.

Tabulka 27 - Nošení zbraně dle pohlaví**Crosstab**

			life-time prev weapon [63.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	86	15	101
		% within gender [1.0]	85,1%	14,9%	100,0%
	female	Count	101	2	103
		% within gender [1.0]	98,1%	1,9%	100,0%
Total		Count	187	17	204
		% within gender [1.0]	91,7%	8,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Skoro každý šestý (14,9 %) kluk někdy u sebe nosil zbraň (nepočítal se kapesní nožík), z holek jen 2 %.

Tabulka 28 - Zbití či zranění druhé osoby dle pohlaví**Crosstab**

			life-time prev assault [66.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	98	3	101
		% within gender [1.0]	97,0%	3,0%	100,0%
	female	Count	103		103
		% within gender [1.0]	100,0%		100,0%
Total		Count	201	3	204
		% within gender [1.0]	98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ani jedna dívka nikdy nikoho nezranila tak, aby musel vyhledat lékařskou pomoc, u chlapců to již aspoň jednou udělali 3 %.

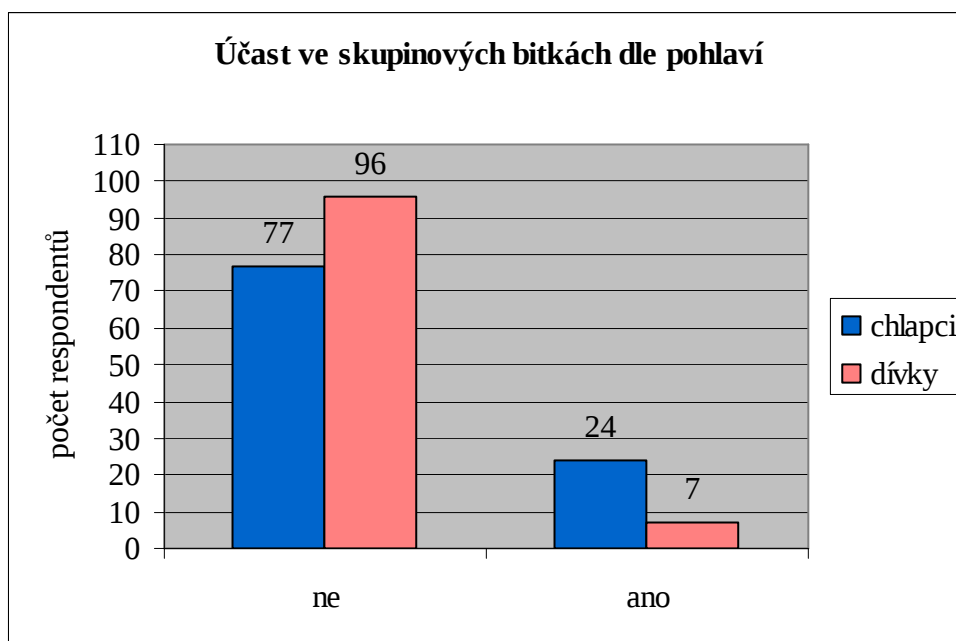
Tabulka 29 - Účast ve skupinové bitce dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev gfight [65.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	77	24	101
		% within gender [1.0]	76,2%	23,8%	100,0%
	female	Count	96	7	103
		% within gender [1.0]	93,2%	6,8%	100,0%
Total		Count	173	31	204
		% within gender [1.0]	84,8%	15,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Skoro každý čtvrtý chlapec se účastnil skupinové bitky, u dívek každá čtrnáctá, tudíž se chlapci perou častěji (viz i graf č.)

Graf 10

Zdroj: vlastní výzkum

7 dívek se aspoň jednou pralo, chlapců však o 17 jedinců více.

Tabulka 30 - Krádež v obchodě či supermarketu dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev shopl [55.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	85	16	101
		% within gender [1.0]	84,2%	15,8%	100,0%
	female	Count	92	11	103
		% within gender [1.0]	89,3%	10,7%	100,0%
Total		Count	177	27	204
		% within gender [1.0]	86,8%	13,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

V krádežích v obchodě či v supermarketu také vedou chlapci, celých 16 % z nich, u dívek skoro 11 %.

Tabulka 31 - Krádež věci z auta dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev car.th [58.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	99	2	101
		% within gender [1.0]	98,0%	2,0%	100,0%
	female	Count	102	1	103
		% within gender [1.0]	99,0%	1,0%	100,0%
Total		Count	201	3	204
		% within gender [1.0]	98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ze všech žáků někdy ukradlo věc z auta pouze 1 dívka a 2 chlapci.

Tabulka 32 - Užívání drog na škole dle pohlaví**Crosstab**

			drug use in school [45.8]				Total
			agree fully	agree somewhat	disagree somewhat	disagree fully	
gender [1.0]	male	Count	7	9	25	60	101
		% within gender [1.0]	6,9%	8,9%	24,8%	59,4%	100,0%
	female	Count	4	9	30	59	102
		% within gender [1.0]	3,9%	8,8%	29,4%	57,8%	100,0%
Total		Count	11	18	55	119	203
		% within gender [1.0]	5,4%	8,9%	27,1%	58,6%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Chlapci a dívky se však více méně shodují na tom, že se u nich na škole hodně užívají drogy. To potvrzuje věrohodnost výpovědí, i když zde záleží na základní škole, kam jednotlivci docházejí.

Tabulka 33 - Užití marihuany nebo hašiše dle pohlaví**Crosstab**

			life-time prev hash [51.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	85	16	101
		% within gender [1.0]	84,2%	15,8%	100,0%
	female	Count	90	13	103
		% within gender [1.0]	87,4%	12,6%	100,0%
Total		Count	175	29	204
		% within gender [1.0]	85,8%	14,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Marihuanu či hašiš aspoň jednou užívali chlapci i dívky stejně, chlapci o trochu více, odchylka je však statisticky nevýznamná.

Tabulka 34 - Užití extáze nebo spředu dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev XTC [52.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	99	2	101
		% within gender [1.0]	98,0%	2,0%	100,0%
	female	Count	102	1	103
		% within gender [1.0]	99,0%	1,0%	100,0%
Total		Count	201	3	204
		% within gender [1.0]	98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Z žáků téměř nikdo ani nezkusil extázi či speed, pouze 2 chlapci a 1 dívka.

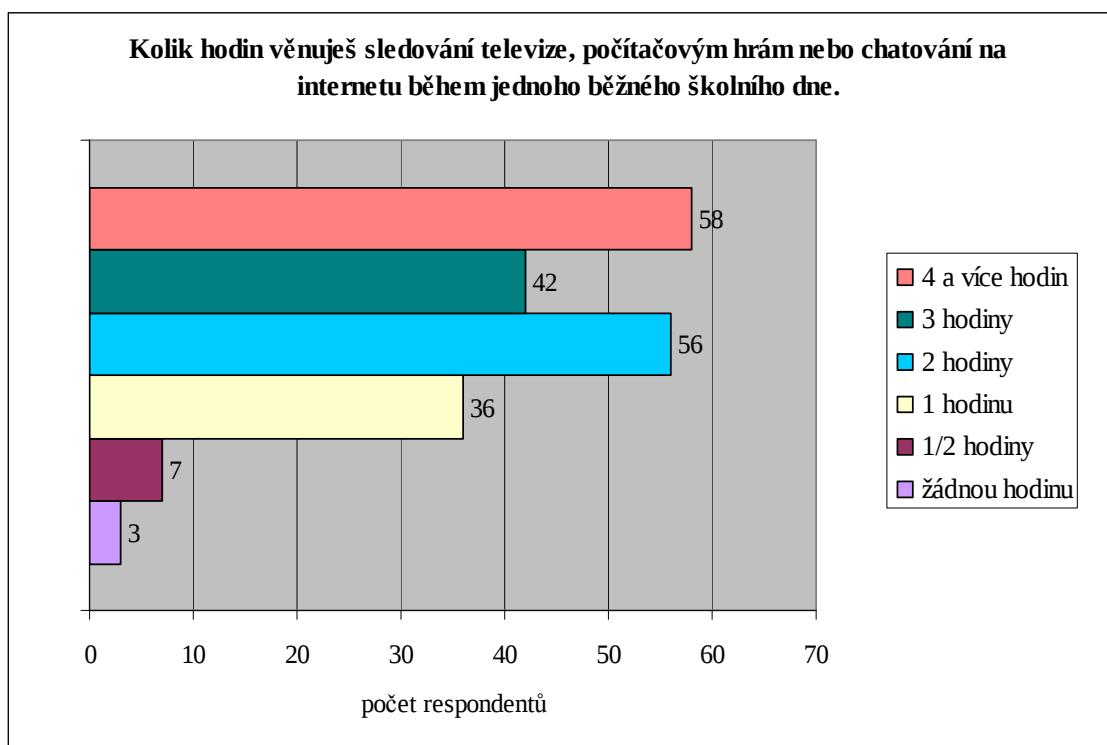
Tabulka 35 - Užití LSD, heroinu nebo kokainu dle pohlaví

Crosstab					
			life-time prev L/H/C [53.0]		Total
			no	yes	
gender [1.0]	male	Count	99	2	101
		% within gender [1.0]	98,0%	2,0%	100,0%
	female	Count	102	1	103
		% within gender [1.0]	99,0%	1,0%	100,0%
Total		Count	201	3	204
		% within gender [1.0]	98,5%	1,5%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ohledně LSD, heroinu a kokainu je situace naprosto shodná se situací u extáze a speedu, tyto drogy také užila 1 dívka a 2 chlapci.

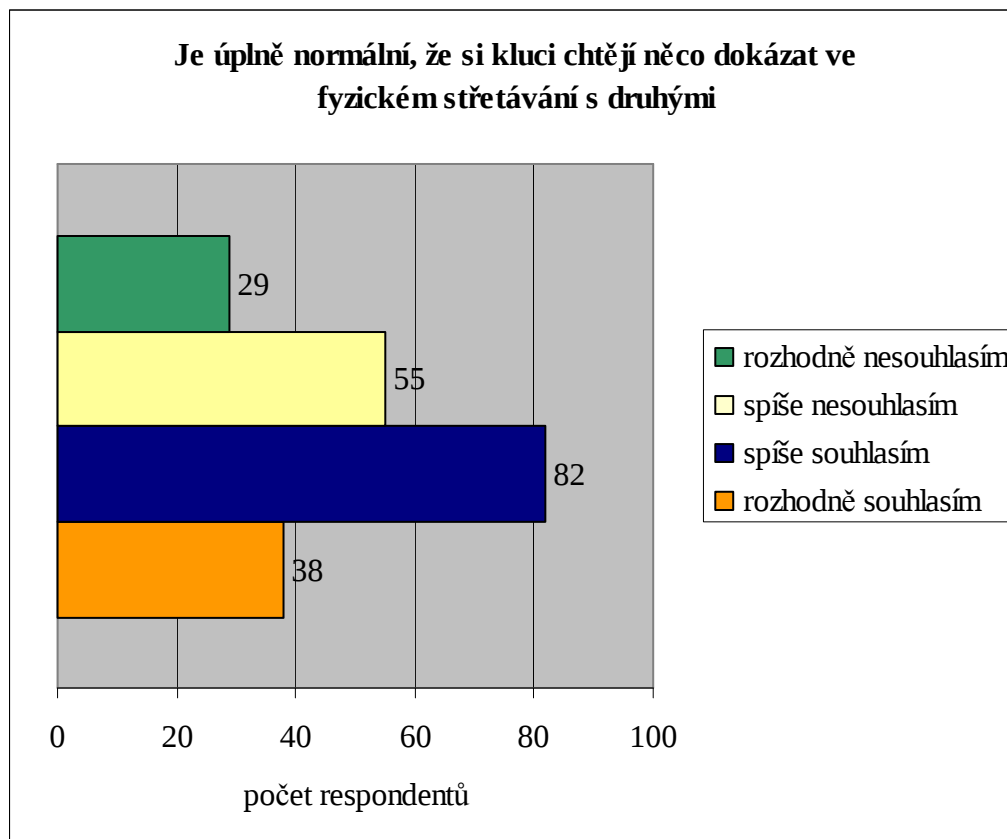
Graf 11

Zdroj: vlastní výzkum

Pro zajímavost bych ještě uvedla, že 77,2 % všech respondentů sleduje televizi, hraje počítačové hry nebo chatuje na internetu 2 a více hodin denně. Z toho má největší podíl položka 4 hodiny a více (28,7 %).

Graf 12

Zdroj: vlastní výzkum

58,8 % všech respondentů rozhodně či spíše souhlasí, že je normální, když si kluci chtějí něco dokázat ve fyzickém střetávání s druhými. U všech čtyřech možností je poměr pohlaví kupodivu naprosto vyrovnaný.

5. Diskuze

V této bakalářské práci jsem se snažila zjistit stávající situaci ohledně kriminality dětí a mladistvých a to v regionu Teplic a Českých Budějovic.

Pro uvedení do problematiky byla nejdříve provedena analýza policejních statistik vývoje zjištěné trestné činnosti těchto skupin populace v celé České republice od roku 2000 do roku 2006. Pan Matoušek uvádí, že dětská kriminalita narůstá. (19) Z provedené analýzy však vyšlo najevo, že situace je za poslední 3 roky (2004 - 2006) poměrně stabilní a není patrný žádný nárůst. Předešlé roky (2000 - 2003) byl dokonce značný pokles kriminality – u mladistvých o 27,6 % (3728 případů), u dětí dokonce o 54,1 % (5524 případů). Odlišnost by mohla být zapříčiněna například tím, že v policejních statistikách jsou uvedeny pouze zjištěné případy, avšak latentní kriminalita, o které se možná pan Matoušek zmiňoval, se pochopitelně nedá takto zachytit.

Dále bylo provedeno dotazníkové šetření u žáků 7, 8 a 9 tříd základních škol v obou okresech. Výhodou jistě bylo, že při sběru dat jsem byla přítomna ve třídě, což se ukázalo jako velmi pozitivní jev. Žákům jsem zaručila anonymitu a vybrané dotazníky jsem hned „schovala“ u sebe, aby ani učitelé, kteří většinou byli ve třídě přítomni, do nich nemohli nahlédnout (ačkoliv takovou snahu v 1 případě navzdory mému očekávání projevíli). Také jsem byla žákům k dispozici kvůli jejich případným připomínkám i kvůli vysvětlení tabulek či škál (někteří si nebyli jistí, jak správně dotazník vyplňovat). V sedmých třídách a spíše v obcích byly dotazy nejčastější, i na vysvětlení pojmů – př. „co znamená impulzivita“.

Z pozorování jsem poznala, že chování žáků je samozřejmě ovlivněno stupněm třídy, jako výrazný determinant se ukázala i úroveň školy (což se potvrdilo i výzkumem). Překvapilo mě, když v 9. třídě v Českých Budějovicích se po vyplnění dotazníku někteří žáci zvedli a pobíhali po třídě nebo si nahlas pouštěli hudbu na mobilním telefonu, zatímco byla stále vyučovací hodina a většina žáků ještě vyplňovala dotazník.

Naštěstí se ale výraznější komplikace nevyskytly. Vyplnění dotazníku zabralo celou vyučovací hodinu, takže jsem ředitele škol musela trochu přesvědčovat (což se bez výjimky podařilo) a samozřejmě jsem se jim plně podřídila ohledně termínu sběru dat, který si určili. Také se ukázalo, že někteří „pomalejší“ žáci nestihli odpovědět na všechny otázky, avšak většina zásadních byla vyplněna.

První hypotéza zněla, že „trestná činnost páchaná dětmi a mladistvými je v okrese Teplic častější než v okrese Českých Budějovic“.

Na začátek jsem opět analyzovala policejní statistiky, a to za rok 2005 a 2006 v Ústeckém a Jihočeském kraji (předtím se v těchto statistikách Ústecký kraj započítával do Severočeského kraje). V roce 2005 byl výrazný rozdíl v počtu spáchaných trestných skutků hlavně u mladistvých. V Ústeckém kraji byl počet skutků skoro dvakrát vyšší než v Jihočeském – o 47,5 % (397 skutků). U dětí byla situace poměrně vyrovnaná – na severu 308 případů, na jihu 263 případů.

Rozdíl u kriminality mladistvých byl v roce 2006 ještě větší. Zatímco v Ústeckém kraji bylo spácháno 931 skutků, v Jihočeském o 58,5 % méně. U dětí rozdíl v krajích není výrazný, nicméně od roku 2005 počet případů o něco klesl. Toto zjištění opět vyvrací výrok pana Matouška, že dětská kriminalita narůstá. (19) Bylo by však potřeba vztáhnout statistická data na celkový počet mladých lidí v populaci, ten ale není konstantní. Údaje v absolutních počtech tudíž nejsou zcela průkazné, pouze orientační.

Z dotazníkového šetření vyšly najevo různé výsledky. Nelegální věci se ve skupině přátel dělají ve stejné míře v obou okresech (Teplice 28,4 %, České Budějovice 28,2 %). V obci na Českobudějovicku však situace byla nejpříznivější.

Co se týče užívání piva či vína, okresy jsou opět vyrovnané (87 %) a odchylky statisticky nevýznamné. U tvrdého alkoholu jako je vodka, rum, slivovice, gin, whisky, apod. se však objevuje výraznější odchylka. Na Českobudějovicku je procento žáků, kteří již aspoň jednou tyto nápoje ochutnali, vyšší – celých 52 %, zatímco na Teplicku 42 %. Vzhledem k nízkému věku žáků jsou tyto výsledky při nejmenším zářející. Naprosto souhlasím s paní Zoubkovou, že alkohol je u nás nejvíce rozšířená a zároveň

bagatelizovaná droga. (37) U takto mladé populace je navíc riziko dalšího užívání a nadužívání velmi vysoké, nemluvě o pozdějších komplikacích na úrovni fyzické, psychické i socioekonomické. Mimo to je užívání alkoholu i jedna z příčin neplodnosti. Je zajímavé, že právní normy zakazují prodej a podávání alkoholu mladým lidem do 18 let (37), přesto 4 z 5 žáků pivo již pili a skoro každý druhý i tvrdý alkohol (ten ale mohl být podán většinou rodiči ve stylu „*tak si to zkus, jak to chutná*“).

Další častá trestná činnost je spojena s užíváním počítače, jedná se o nelegální stahování a kopírování hudby i filmů – tzv. pirátství. Procento pachatelů je mírně vyšší na Teplicku (70 %), na Českobudějovicku pak 66,3 %. Výsledky se překvapivě shodují s panem Zapletalem, který uvádí, že se přibližně odhaduje 60 až 70 % nelegálně užívaného programového vybavení. (36) Někteří žáci dokonce k této otázce doplnili, že „*je to přeci normální a dělá to každý*“. Jenže si už neuvědomují, že páchají trestný čin. I při své studijní praxi na Probační a mediační službě ČR jsem se setkala s případem, kdy 18 letý mladík splácel asi 183 000,- Kč právě za prodej pirátských kopií. Pan Novotný považuje počítačové pirátství za specifickou kapitolu trestné činnosti dětí a mládeže v moderní společnosti. (22) To je jistě způsobeno jak nedostatkem financí, které mají tyto skupiny populace k dispozici, tak i poměrně vysokou cenou tohoto druhu zboží. Překvapivé je i zjištění, že na Teplicku i Českobudějovicku jsou žáci schopni se dokonce napojit či nabourat do cizí sítě. V první zmiňované lokalitě je to 8 % žáků, v druhé 12,5 %.

7 žáků v každém okrese už někdy úmyslně poškodilo věc nebo zařízení jako jsou autobusové zastávky, okna a sedadla ve vlacích či autobusech nebo parkující auto – v obou lokalitách opět shodně. Je možné, že se jednalo hlavně o sprejerství, které pan Novotný také řadí k trestným činům specifickým pro děti a mládež. (22)

Skupinové bitky s ostatními dětmi se z Teplicka účastnilo 18 % žáků, z Českobudějovicka 12,5 %. 2 žáci z jihu (společně s dalšími dětmi) a 1 žák ze severu (sám) už mají zkušenost se zbitím někoho holí nebo nožem tak, že musel vyhledat lékařskou pomoc. Je možné, že si žáci chtěli vyzkoušet vlastní sílu nebo se zviditelnit v hierarchii vrstevníků, jak to uvádí pan Štech. (28)

S krádeží v obchodě nebo supermarketu má zkušenost 18 % žáků z Teplicka a o polovinu méně žáků z Českobudějovicka. V Teplicích je tedy třeba počítat s větší latencí, systémy sociální kontroly zde zřejmě opravdu nefungují tak dobře jako jinde!

Paní Zoubková uvádí, že motivem je převážně zisk. (37) Otázka je, jestli žáci nechtěli spíš otestovat personál a kamerový systém nebo jestli tak neučinili pod vlivem tlaku party, kdy se třeba jedinec nechce shodit před ostatními, jak uvádí paní Gillernová. (10)

Dalším problémem, který se dotýká celé společnosti, je užívání drog dětmi a mladistvými. Z Teplicka má zkušenost s marihuanou či hašišem 11 % žáků, z Českobudějovicka 17,3 % (o 7 žáků více). S nekonopnými drogami jako je extáze nebo speed už experimentovali 3 žáci z Českobudějovicka a ti samí žáci uvedli, že již někdy užili i LSD, heroin nebo kokain. Zde se nabízí možnost, že takové experimenty velkou mírou ovlivňují příležitosti. Každopádně nezbyvá než souhlasit s panem Novotným, že zájem o drogy mezi mládeží stoupá a dokonce se posunuje i do mladších ročníků. (22)

Pokud si shrneme výsledky, v regionu Českých Budějovic je častější zkušenost s tvrdým alkoholem a nealkoholovými drogami (hlavně s marihuanou či hašišem), avšak v České republice nejsou tyto jevy kriminalizovány. Analýza sloužila hlavně jako poukázání na sociálně patologické jevy u dětí a mladistvých, které mohou vést k delikventnímu vývinu či jsou s ním více méně spjaté. (16) Ostatní výsledky výše uvedených trestných činů jednoznačně pravdivost první hypotézy neprokázaly.

Výsledky z výzkumu jsou tedy od policejních statistik odlišné. Tyto statistiky však měří pouze zjištěnou kriminalitu, latentní zůstává neodhalena, což se potvrdilo například v Teplicích, kde se u krádeží v obchodech nebo supermarketech na 13 případů z 18 vůbec nepřišlo. Navíc je zřejmé, že vzorek je poměrně malý a okruh žáků z vybraných škol nemůže být plně reprezentativní pro celý region. Kvalita školy a jejího prostředí může mít důležitý vliv, což zase představuje výzvu pro zaměření prevence. Nelze však ani vyloučit, že i přes odlišnosti jsou si tyto dvě okresní města podobná.

Druhá hypotéza zněla, že chlapci páchají trestnou činnost častěji než dívky.

Výsledky ukázaly, že dívky mají o trochu častěji skupiny přátel, což ale nevyvrací názor pana Matouška, že pro dívky nemají vrstevnické vazby na partu takový význam jako pro chlapce a že jsou u nich pevnější vazby spíš na rodinu. (19) Chlapci však mají častěji (32,9 %) nějakou skupinu přátel, která provádí ilegální věci, u dívek je to o 10 % méně. Skupiny přátel ale většinou tvoří obě pohlaví.

U užití piva či vína je situace vyrovnaná - kolem 87,3 % zkušeností u chlapců i dívek, s tvrdým alkoholem je to podobné, rozdíl statisticky významný není.

V pirátských kopiích mají chlapci převahu (72,3 %), dívky o 8 % méně. I jako hacker se více chovali chlapci (16 %), dívky třikrát méně. Chlapci se účastnili v 11 % vandalismu, dívky tuto trestnou činnost páchají ve 3 %. Skoro každý čtvrtý chlapec se někdy zapojil do skupinové bitky, u dívek „jen“ každá čtrnáctá. 16 % chlapců někdy ukradli něco v obchodě či v supermarketu, u dívek skoro 11 %.

Marihuanu či hašiš aspoň jednou užívali chlapci i dívky stejně, chlapci o trochu více, odchylka není statisticky významná. Z žáků téměř nikdo ani nezkusil extázi či speed, pouze 2 chlapci a 1 dívka a ti také experimentovali s LSD, heroinem nebo kokainem.

Ostatní skutečnosti pozbývají statistickou významnost. Dívky se méně často dopouštějí trestné činnosti za použití násilí (14), ve zkoumaných proměnných jako je zbití a zranění druhé osoby nebo účast ve skupinových bitkách byly rozdíly v počtu dívek a chlapců nejmarkantnější. Celkově ovšem chlapci jako pachatelé trestné činnosti převažovali, tudíž druhá hypotéza byla jednoznačně prokázána.

Zajímavé bylo však zjištění, že pro skoro 60 % respondentů je normální, že si kluci chtějí něco dokazovat ve fyzickém střetávání s druhými. Je to opravdu normální? V jisté míře možná ano, testování síly a schopností patří k dospívání. Jde však ale o to, aby nepřekročilo akceptovatelné rámce. Zřejmě se zde reprodukuje také tradiční genderový model výchovy.

6. Závěr

Cílem této práce bylo na základě literárního rozboru, sběru dat z dotazníkového šetření a analýzy dat policejních statistik zmapovat problematiku trestné činnosti dětí a mladistvých v okresech Teplice a České Budějovice. Trestná činnost této populace je determinována mnoha faktory a proto cílem práce nebylo takto složitý jev zmapovat vyčerpávající formou.

Domnívám se, že tento stanovený cíl byl splněn. V bakalářské práci jsem nejprve vymezila základní pojmy, poukázala na podmínky působící na vývoj kriminality a na hlavní příčiny vnější (dědičnost, osobnost, pohlaví) i vnitřní (rodina, škola, volný čas, vrstevnické party, etnický původ, média). Neopomněla jsem ani nastínit typické rysy a projevy v trestné činnosti dětí a mladistvých stejně jako vybrané druhy kriminality specifické pro tuto populaci. Ve výzkumné části jsem uvedla stručný vývoj trestné činnosti dětí i mladistvých a to jak v celorepublikovém měřítku, tak i v Ústeckém a Jihočeském kraji. Poté jsem se snažila orientačně zachytit stávající situaci v obou okresech pomocí self-reportu. Výzkum založený na této metodě dává šanci popsat i tu část delikvence, která jinak zůstává skryta. Stanovila jsem dvě hypotézy:

H1) Trestná činnost páchaná dětmi a mladistvými je v okrese Teplic častější než v okrese Českých Budějovic.

H2) Chlapci páchají trestnou činnost častěji než dívky.

Na základě dotazníkového šetření, které proběhlo na základních školách v obou okresech, byla první hypotéza vyvrácena a druhá potvrzena. Hlavní hypotéza předpokládala, že delikventní jednání, ale i podmínky jeho vzniku, závisí mimo jiného na lokalitě. Proto bylo stanoveno, že v Teplicích, v okrese s větším podílem sociálních problémů, bude zjištěna vyšší míra delikvence a horší úroveň ochranných faktorů. Celkové výsledky získaných dat však překvapivě nebyly u obou skupin respondentů výrazně rozdílné. Je proto možné, že větší vliv má kvalita školy, obecně tedy specifika konkrétního prostředí.

Druhá hypotéza se opírala o všeobecné mínění i policejní statistiky, že poměr mužů a žen páchající trestnou činností je dost nevyrovnaný. Tuto hypotézu jsem vztáhla i na děti a mladistvé. V tomto ohledu přinesl výzkum očekávané výsledky, ačkoliv u některých specifických forem trestné činnosti je patrné, že se poměr dívek a mužů pomalu vyrovnává, například u počítačového pirátství.

Práci lze v praxi využít jako další zdroj dat k této rozsáhlé problematice. Mohly by být také využitelné pro práci preventivně informační skupiny Okresního ředitelství policie v Teplicích a Českých Budějovicích, pro pracovníky kriminální policie, pro pracovníky školských zařízení, pedagogicko psychologických poraden a i pro samotné skupiny mládeže.

7. Seznam použitých zdrojů

1. AEGERTER, Matthias. Between conformity and deviate behaviour: how the youth reacts on the crisis of the labour market – about a theory of coping with critical situations in life. In: *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 234 s. ISBN 80-7041-044-2
2. BAKALÁŘ, Petr. *Psychologie Romů*. 1.vyd. Praha: Votobia Praha, 2004. 179 s. ISBN 80-7220-180-8
3. BOURCET, Stéphane - GRAVILLONOVÁ, Isabele, *Šikana ve škole, na ulici, doma. Jak bránit své dítě...*1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 71 s. ISBN 80-00-01552-8
4. BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie*. 2. vyd. Praha: Fortuna, 2003. 128 s. ISBN 80-7168-754-5
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. 309 s. ISBN 80-86898-73-3
6. DEDKOVÁ, Marta. Práva a povinnosti dětí v rodinách. In: *Obrazy dětství v dnešní společnosti – studie ze sociologie dětství*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principál, 2004. 206 s. ISBN 80-86598-80-2 s. 112
7. DUBSKÝ, Josef et. al. *Sociologie médií a veřejného mínění*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006. 129 s. ISBN 80-7251-234-X
8. FALTUSOVÁ, Jana. Nejčastější trestná činnost dětí a mládeže. In: *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 234 s. ISBN 80-7041-044-2
9. GALBAVÝ, Ľudovít. Vplyv rodiny na páchanie trestnej činnosti rizikovou mládežou. In: *Riziková mládež v súčasnej spoločnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 234 s. ISBN 80-7041-044-2
10. GILLERNOVÁ, Ilona et. al. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. 280 s. ISBN 80-246-1293-3
11. HARTL, Pavel – HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. 776 s. ISBN 80-7178-303-X

12. HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. 1. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X
13. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5
14. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2001. 285 s. ISBN 80-7178-535-0
15. JUNGER-TAS, Josine et. al. *Self-reported juvenile delinquency in England and Wales, the netherlands and spain*. 1. vyd. Helsinki: Heuni, 2004. 173 s. ISBN 952-5333-19-1
16. LABÁTH et. al. *Riziková mládež*. 1. vyd. Praha: Slon, 2001. 157 s. ISBN 80-85850-66-4
17. MATĚJČEK, Zdeněk – DYTRYCH, Zdeněk. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. 128 s. ISBN 80-247-0332-7
18. MATOUŠEK, Oldřich et. al. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2005. 352 s. ISBN 80-7367-022-X
19. MATOUŠEK, Oldřich - KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X
20. MAŘÍKOVÁ, Hana et. al. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. I. svazek. 747 s. ISBN 80-7184-164-1
21. NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000. 100 s. ISBN 80-7251-033-9
22. NOVOTNÝ, Oto et.al. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2
23. PAULÍK, Karel et. al. *Kapitoly ze sociální práce*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita – Filozofická fakulta, 2004. 100 s. ISBN 80-7042-682-9
24. PROKOP, Jiří. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. 96 s. ISBN 80-7083-535-4

25. SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
26. SOCHŮREK, Jan. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II. díl*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495-1
27. ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry pro zvládání agresivity a neklidu*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2002. 122 s. ISBN 80-7178-689-6
28. ŠTĚCH, Ondřej. Násilí jako patologie a legitimní akt. In *Mládež a sociální patologie. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*. Praha: Kazimír Večerka, Masarykova česká sociologická společnost, 2006. 244 s. ISBN 80-903541-3-0.
29. ŠVARCOVÁ, Eva. Rizika mládeže v současné společnosti. In: *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 234 s. ISBN 80-7041-044-2
30. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. vyd. Praha: Portál, s.r.o, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0
31. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8
32. VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 356 s. ISBN 80-246-0841-3
33. VEREŠOVÁ, Marcela et. al. *Psychológia*. Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2007. 191 s. ISBN 80-8063-239-1
34. VRTBOVSKÁ, Petra. Moderní pojetí sociální práce s rodinami a dětmi v obtížné životní situaci. *SOCIÁLNÍ PRÁCE: časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci* [online]. 2006, č 1, s. 39-40. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/pdf-prezentace/2006-1.pdf>. [cit. 2007-04-10]
35. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

36. ZAPLETAL, Josef et. al. *Vybraná kriminologická témata*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. 67 s. ISBN 80-7251-065-7
37. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2
38. ZOUBKOVÁ, Ivana – NIKL Jaroslav – ČERNÍKOVÁ Vratislava. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České Republiky, 2001. 89 s. ISBN 80-7251-070-3

8. Klíčová slova

Dítě

Mladistvý

Trestná činnost

Příčiny kriminality

Struktura kriminality

9. Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 2 - Tabulka počátku trestní odpovědnosti v mezinárodním srovnání

Příloha č. 1 – Dotazník

ČÁST I – OTÁZKY NA ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

1. Jsi muž, nebo žena?

- (1) ☐ Muž
- (2) ☐ Žena

2. Kolik je ti let?

- (1) ☐ 12
- (2) ☐ 13
- (3) ☐ 14
- (4) ☐ 15
- (5) ☐ 16
- (6) ☐ 17

3. Narodil/a ses v této zemi?

- 3.1 (1) ☐ Ano
- (2) ☐ Ne, narodil/a → Pokud ne: ↗
jsem se v:

3.2

Kolik let ti bylo, když ses _____ let
sem přistěhoval/a ?

4. Ve které zemi se narodila tvá matka?

- (1) ☐ V České republice
- (2) ☐ Narodila se jinde, konkrétně v _____
- (3) ☐ Narodila se v jiné zemi, ale nevím přesně kde
- (4) ☐ Nevím

5. A kde se narodil tvůj otec?

- (1) ☐ V České republice
- (2) ☐ Narodil se jinde, konkrétně v _____
- (3) ☐ Narodil se v jiné zemi, ale nevím přesně kde
- (4) ☐ Nevím

6. Žiješ společně se svou vlastní matkou a otcem?

- (1) ☐ Ano, žiji se svými vlastními rodiči
- (2) ☐ Žiji vždy nějaký čas s mojí matkou a nějaký čas s mým otcem
- (3) ☐ Žiji se svou matkou
- (4) ☐ Žiji se svým otcem
- (5) ☐ Žiji se svou matkou a s jejím partnerem/s mým nevlastním otcem
- (6) ☐ Žiji se svým otcem a jeho partnerkou/s mojí nevlastní matkou
- (7) ☐ Žiji s jinou rodinou (například s prarodiči, příbuznými,)
- (8) ☐ Žiji u pěstounské rodiny
- (9) ☐ Žiji s jinými lidmi, konkrétně s: _____

7. Jakým jazykem mluvíš obvykle s lidmi, se kterými žiješ?

- (1) ☐ Česky
- (2) ☐ Jazykem země mého původu
- (3) ☐ Jiným, konkrétně _____

8. Zacházel s tebou někdo špatně kvůli tvému náboženství, jazyku nebo barvě pleti?

- (1) ☐ Ne, nikdy
- (2) ☐ Jednou
- (3) ☐ Několikrát
- (4) ☐ Často

9. Má tvůj otec (nebo muž, se kterým žiješ) placené zaměstnání?

- (1) ☐ Má trvalé zaměstnání
- (2) ☐ Pracuje ve své vlastní firmě (podniká, samostatně výdělečně činný)
- (3) ☐ Příležitostně si vydělává
- (4) ☐ Rád by pracoval, ale nemůže najít práci
- (5) ☐ Je dlouhodobě nemocný nebo hendikepovaný
- (6) ☐ Je v důchodu
- (7) ☐ Ne, jiný důvod _____
- (8) ☐ Žádný muž v naší domácnosti není

10. Má tvoje matka (nebo žena, s níž žiješ) placené zaměstnání?

- (1) ☐ Má trvalé zaměstnání
- (2) ☐ Pracuje ve své vlastní firmě (podniká, samostatně výdělečně činná)
- (3) ☐ Příležitostně si vydělává
- (4) ☐ Ráda by pracovala, ale nemůže najít práci
- (5) ☐ Je dlouhodobě nemocná nebo hendikepovaná
- (6) ☐ Stará se o domácnost
- (7) ☐ Ne, jiný důvod _____
- (8) ☐ Žádná žena v naší domácnosti není

11. Máš doma v bytě vlastní pokoj?

- (1) ☐ Ano, mám
- (2) ☐ Ne, sdílím místnost s dalšími členy rodiny

12. Máš doma počítač, který smíš používat?

- (1) ☐ Ano
- (2) ☐ Ne

13. Vlastníš mobilní telefon?

- (1) ☐ Ano
- (2) ☐ Ne

14. Vlastní tvá rodina automobil?

- (1) ☐ Ano
- (2) ☐ Ne

NĚKTERÉ PROBLÉMY, KTERÉ TĚ MOHLY POTKAT

15. Když vezmeme v úvahu období posledního roku (12 měsíců), staly se ti některé z následujících věcí? Nahlásil jsi je ty anebo někdo jiný na policii? Odpověz na všechny otázky 15.1 – 15.4

		Nestalo se během posledních 12 měsíců	Stalo se během posledních 12 měsíců	Kolikrát byl incident nahlášen na policii?
		(0)	(odhadni počet)	(odhadni počet)
15.1	Někdo po tobě chtěl peníze nebo jiné věci (hodinky, mobil, boty, atd.) a vyhrožoval ti, pokud mu je nedáš?	☐	 krát	 krát
15.2	Někdo tě násilně napadl nebo udeřil tak, žeš musel/a navštívit lékaře?	☐	 krát	 krát
15.3	Něco ti bylo ukradeno (např. kniha, peníze, mobil, kolo, sportovní vybavení)?	☐	 krát	 krát
15.4	Byl/a jsi šikanován/a ve škole (ostatní studenti tě ponižovali, zesměšňovali, udeřili či kopli tě anebo tě vyloučili ze své skupiny)?	☐	 krát	 krát

RODINA

16. Jak dobře obvykle vycházíš s mužem, se kterým žiješ (otec, nevlastní otec...)?

- (1) ☐ Vycházím s ním dobře
- (2) ☐ Vycházím s ním poměrně dobře
- (3) ☐ Nevycházím s ním moc dobře
- (4) ☐ Vůbec s ním nevycházím
- (5) ☐ Žádný muž v naší domácnosti není

17. Jak dobře obvykle vycházíš se ženou, se kterou žiješ (tvoje matka, nevlastní matka...)?

- (1) ☐ Vycházím s ní dobře
- (2) ☐ Vycházím s ní poměrně dobře
- (3) ☐ Nevycházím s ní moc dobře
- (4) ☐ Vůbec s ní nevycházím
- (5) ☐ Matka ani jiná žena v domácnosti nežije

18. Jak často podnikáte ty a tví rodiče (nebo jiní dospělí, s nimiž žiješ) nějaké společné akce jako návštěvy kina, procházky nebo výlety, návštěvy příbuzných, sportovních akcí apod.?

- (1) ☐ Častěji než jednou týdně
)
- (2) ☐ Asi jednou týdně
)
- (3) ☐ Asi jednou měsíčně
)
- (4) ☐ Několikrát do roka
)
- (5) ☐ Asi jednou ročně
)
- (6) ☐ Téměř nikdy
)

19. Kolikrát v průběhu týdne večeříte společně alespoň s jedním z rodičů (nebo z dospělých, se kterými žiješ)?

- (1) ☐ Nikdy
- (2) ☐ Jednou
- (3) ☐ Dvakrát
- (4) ☐ Třikrát
- (5) ☐ Čtyřikrát
- (6) ☐ Pětkrát
- (7) ☐ Šestkrát
- (8) ☐ Denně

19. Vědí obvykle tví rodiče (nebo dospělí, se kterými žiješ), s kým se stýkáš, když nejsi doma?

- (1) ☐ Vždy
 (2) ☐ Někdy
 (3) ☐ Zřídka/nikdy
 (4) ☐ Nikam nechodím

21. Když jdeš večer ven, řeknou ti obvykle rodiče (nebo jiní dospělí), kdy máš být zpátky?

- (1) ☐ Nechodím večer ven
 (2) ☐ Ne
 (3) ☐ Ano

→

Když ano:

21.1

Poslechněš je ?

- (1) ☐ Vždy
 (2) ☐ Někdy
 (3) ☐ Zřídka/nikdy

22. Zažil/a jsi některou z následujících těžkých událostí?

	Ne (1)	Ano (2)
22.1 Zemřel některý ze sourozenců	☐	☐
22.2 Úmrtí některého z rodičů*	☐	☐
22.3 Zemřel někdo jiný, koho jsi měl/a rád/a	☐	☐
20.4 Sám/sama jsi byl/a dlouze nebo těžce nemocen/á	☐	☐
22.5 Dlouhá nebo závažná nemoc některého z rodičů* nebo někoho jiného, kdo ti je blízký	☐	☐
22.6 Problémy některého z rodičů s alkoholem nebo drogami*	☐	☐
22.7 Opakující se vážné hádky nebo fyzické střety mezi rodiči*	☐	☐
22.8 Rodiče se rozvedli nebo odloučili*	☐	☐

* včetně nevlastních nebo adoptivních rodičů

VOLNÝ ČAS

23. Kolikrát během týdne chodíváš v noci mimo domov třeba na party nebo diskotéky, na návštěvy známých nebo jen tak bloumat po ulicích?

- (1) ☐ Nikdy
- (2) ☐ Jednou
- (3) ☐ Dvakrát
- (4) ☐ Třikrát
- (5) ☐ Čtyřikrát
- (6) ☐ Pětkrát
- (7) ☐ Šestkrát
- (8) ☐ Denně

24. Když nepočítáš čas strávený ve škole, kolik hodin věnuješ každé z uvedených aktivit během jednoho běžného školního dne?

Odpověz prosím na všechny otázky (24.1 – 24.7)

	Žádnou	½ hodiny	1 hod.	2 hod.	3 hod.	4 hod. a více
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
24.1 Domácí úkoly	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.2 Čtení knih	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.3 Sledování televize, počítačové hry nebo chatování na internetu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.4 Čtení časopisů nebo komiksů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.5 Setkávání s přáteli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.6 Sport	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.7 Hra na hudební nástroj	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Když se vydáváš někam na víkend, jak se nejčastěji dostáváš do cíle? (můžeš uvést více možností)

- (1) ☐ Nikam na víkendy nechodím/nejezdím
- (2) ☐ Chodím pěšky
- (3) ☐ Můj otec / moje matka mě doveze
- (4) ☐ Jezdím na kole
- (5) ☐ Jedu na motocyklu, skútru
- (6) ☐ Jedu veřejnou dopravou (autobusem, vlakem, tramvají, metrem)
- (7) ☐ Jinak: _____

**26. S kým trávíš většinu svého volného času?
(zaškrtni pouze jednu políčko)**

- (1) ☐ Sám, sama
- (2) ☐ S rodinou
- (3) ☐ S jedním až třemi kamarády, přáteli
- (4) ☐ S větší skupinou přátel (4 a více)

27. Někteří lidé mají určitou skupinu přátel, s nimiž tráví čas, podnikají společné věci nebo se různě baví. Patříš do nějaké takové skupiny?

- (1) ☐ Ne => přeskoč otázky 28-34 a přejdi k otázce 35
- (2) ☐ Ano

28. Jaký věk nejlépe charakterizuje členy tvojí skupiny nebo party?

- (1) ☐ Méně než 12 let
- (2) ☐ 12 – 15
- (3) ☐ 16 – 18
- (4) ☐ 19 – 25
- (5) ☐ Více než 25 let

29. Tráví tvoje skupina hodně času společně na veřejných místech jako jsou parky, ulice, obchodní centra, okolí bydliště?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Ano

30. Jak dlouho již tato skupina existuje?

- (1) ☐ Méně než tři měsíce
- (2) ☐ Od tří měsíců do jednoho roku
- (3) ☐ Od jednoho do čtyř let
- (4) ☐ 5 – 10 let
- (5) ☐ 11 – 20 let
- (6) ☐ Více než 20 let

31. Je pro tvou skupinu přijatelné nebo normální dělat nějaké nelegální (nezákonné) věci?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Ano

32. Dělalí lidé z tvoji skupiny společně nějaké nelegální (nezákonné) věci i ve skutečnosti?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Ano

33. Myslíš si, že by bylo možné označit tvoji skupinu jako gang?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Ano

34. Jsou v ní jen chlapci, nebo jen dívky, anebo jde o smíšenou skupinu?

- (1) ☐ Samí chlapci
- (2) ☐ Samé dívky
- (3) ☐ Je to smíšená skupina

35. Kolik z tvých kamarádů má rodiče cizího původu?

- (1) ☐ Žádný/á
- (2) ☐ Jen někteří
- (3) ☐ Mnoho z nich
- (4) ☐ Všichni

36. Lidé se často odlišují svým původem, náboženstvím nebo přesvědčením. Schvalují tvoji rodiče, abys měl/a přátele z jiných (etnických) skupin?

- (1) ☐ Ano
 (2) ☐ Ne
 (3) ☐ Nevím, nemohu posoudit

37. Když si “vyrazíš” někam s kamarády nebo kamarádkami: (odpověz prosím na všechny otázky: 37.1 – 37.9)

	Obvykle....	Nikdy (1)	Občas (2)	Často (3)	Vždy (4)
37.1	Navštěvujeme diskotéky nebo koncerty	☐	☐	☐	☐
37.2	Hrajeme v hudební kapele	☐	☐	☐	☐
37.3	Vypijeme dost piva/alkoholu nebo užíváme drogy	☐	☐	☐	☐
37.4	Ničíme nebo poškozujeme věci jen tak pro legraci	☐	☐	☐	☐
37.5	Něco ukradneme pro rozptýlení	☐	☐	☐	☐
37.6	Sportujeme	☐	☐	☐	☐
37.7	Hrajeme počítačové hry nebo chatujeme na internetu	☐	☐	☐	☐
37.8	Obtěžujeme a děsíme okolní lidi jen tak pro zábavu	☐	☐	☐	☐
37.9	Jiné, _____ konkrétně	☐	☐	☐	☐

38. Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími výroky o násilném chování u mladých lidí?

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
	(1)	(2)	(3)	(4)
38.1 Trocha násilí k zábavě patří	☐	☐	☐	☐
38.2 Je třeba užívat síly, aby byl člověk uznáván a respektován	☐	☐	☐	☐
38.3 Když mě někdo napadne, vrátím mu to	☐	☐	☐	☐
38.4 Bez násilí by bylo všechno mnohem nudnější	☐	☐	☐	☐
38.5 Je úplně normální, že kluci si chtějí něco dokázat ve fyzickém střetávání s druhými	☐	☐	☐	☐

39. Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími výroky? (odpověz prosím na všechny otázky)

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
	(1)	(2)	(3)	(4)
39.1 Jednám impulzivně, aniž bych u toho moc přemýšlel/a	☐	☐	☐	☐
39.2 Dělán to, co mi přináší okamžité uspokojení, třeba i za cenu obětování vzdálenějších cílů	☐	☐	☐	☐
39.3 Více mě zneklidňuje to, co se mi může stát teď, než to, co bude za dlouho	☐	☐	☐	☐
39.4 Rád občas otestuji sám sebe třeba nějakým trochu riskantním počinem	☐	☐	☐	☐

39.5	Někdy podstupuji riziko prostě proto, že mě to baví	☐	☐	☐	☐
39.6	Vzrušení a dobrodružství jsou pro mě důležitější než bezpečí	☐	☐	☐	☐
39.7	Snažím se ohlížet v první řadě na sebe, i kdyby to mělo způsobit jiným lidem potíže	☐	☐	☐	☐
39.8	Když to, co dělám, vadí druhým lidem, je to jejich problém, a ne můj	☐	☐	☐	☐
39.9	Rád získávám věci, které chci mít, i když vím, že to působí problémy druhým lidem	☐	☐	☐	☐
39.10	Dost rychle ztrácím trpělivost	☐	☐	☐	☐
39.11	Když se opravdu naštvu, je pro ostatní lepší se mi vyhnout	☐	☐	☐	☐
39.12	Když s někým zásadně nesouhlasím, je pro mě většinou těžké o tom v klidu pohovořit a přitom se nerozrušit	☐	☐	☐	☐

40. Měl/a jsi někdy natolik vážnou nehodu, třeba při sportu nebo při dopravní nehodě (ne pouhé říznutí nebo poranění), žes musel/a zajít k lékaři?

- (1) ☐ Ne
(2) ☐ Jednou
(3) ☐ _____ krát

ŠKOLA

41. Chodíš do školy většinou rád/a?

- (1) ☐ Hodně rád/a
- (2) ☐ Celkem rád/a
- (3) ☐ Ani ne
- (4) ☐ Vůbec ne

42. Byl/a jsi někdy v učení pozadu a musel/a jsi opakovat třídu (ročník)?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Ano, jednou
- (3) ☐ Ano, častěji

43. Byl/a jsi někdy během posledních 12 měsíců bez právoplatné omluvy „za školou“ minimálně jeden celý den?

- (1) ☐ Ne
- (2) ☐ Jednou nebo dvakrát
- (3) ☐ 3x a více

44. Jakých dosahuješ výsledků ve škole v porovnání s ostatními žáky ve třídě?

- (1) ☐ Jsem lepší než většina mých spolužáků
- (2) ☐ Jsem průměrný/á student/ka
- (3) ☐ Moc mi to ve škole nejde

45. Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími výroky o tvé škole?
(odpověz prosím na všechny otázky: 45.1 – 45.8)

		Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
		(1)	(2)	(3)	(4)
45.1	Kdybych se musel/a přestěhovat, tak by se mi po této škole stýskalo	☐	☐	☐	☐
45.2	Učitelé si všimnou, když se mi něco podaří, a řeknou mi to	☐	☐	☐	☐
45.3	Mám rád/a svou školu	☐	☐	☐	☐
45.4	Máme zde hodně mimoškolních aktivit (sport, hudba, divadlo, klubová činnost)	☐	☐	☐	☐
45.5	V naší škole se hodně krade	☐	☐	☐	☐
45.6	Dochází zde často k napadání a k bitkám	☐	☐	☐	☐
45.7	V naší škole dochází k poškozování a záměrnému ničení mnoha věcí	☐	☐	☐	☐
45.8	Hodně se zde užívají drogy	☐	☐	☐	☐

46. Co plánuješ dělat po ukončení povinné školní docházky? (Povinná docházka je ta, která je stanovena zákonem)

- (1) ☐ Budu hledat zaměstnání, začnu pracovat
- (2) ☐ Půjdu se něčemu vyučit
- (3) ☐ Půjdu na nějakou střední odbornou školu (průmyslovou, zdravotní, apod.)
- (4) ☐ Půjdu na střední školu obchodní nebo podnikatelskou
- (5) ☐ Půjdu na gymnázium nebo na školu připravující k dalšímu vzdělání
- (6) ☐ Jiné řešení: _____
- (7) ☐ Ještě nevím

BLÍZKÉ OKOLÍ, SOUSEDSTVÍ

47. Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími výroky o okolí tvého bydliště, o lidech žijících kolem tebe v sousedství? (Odpověz prosím na všechny otázky)

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
	(1)	(2)	(3)	(4)
47.1 Kdybych se měl/a přestěhovat, chtěl/a bych změnit prostředí	☐	☐	☐	☐
47.2 Moji sousedé si všimají, když se nechovám dobře, a dávají mi to najevo	☐	☐	☐	☐
47.3 Mám rád/a své bydliště	☐	☐	☐	☐
47.4 Je zde spoustu míst, kde si děti mohou hrát	☐	☐	☐	☐
47.5 Je tu vysoká zločinnost	☐	☐	☐	☐
47.6 Hodně se tu prodávají drogy	☐	☐	☐	☐
47.7 Často zde dochází k napadení a k bitkám	☐	☐	☐	☐
47.8 Nachází se zde mnoho prázdných nebo zničených budov	☐	☐	☐	☐
47.9 Vyskytuje se zde hodně grafiti	☐	☐	☐	☐
47.10 Lidé v okolí ochotně pomáhají svým sousedům	☐	☐	☐	☐
47.11 Lidé v mém sousedství drží při sobě	☐	☐	☐	☐
47.12 Svým sousedům mohu věřit	☐	☐	☐	☐
47.13 Lidé v okolí mého bydliště spolu obvykle nevycházejí příliš dobře	☐	☐	☐	☐

Část II – OTÁZKY NA VĚCI, KTERÉ MLADÍ LIDÉ OBČAS DĚLAJÍ

48. Mladí lidé někdy dělají i zakázané věci. O kolika svých kamarádech víš, že udělali některé z následujících věcí? (Odpověz prosím na všechny otázky)			
	(bud' zaškrtni „ne“ nebo vyplň počet)	(zaškrtni)	(odhadni počet)
48.1	Mám kamarády, kteří zkusili měkké nebo tvrdé drogy jako konopí, hašiš, extázi, speed, heroin nebo kokain.	☐ ne	ano, kamarádů ____
48.2	Mám kamarády, kteří někdy ukradli něco z obchodu nebo supermarketu.	☐ ne	ano, kamarádů ____
48.3	Mám kamarády, kteří se vloupali do budovy s cílem něco ukrást.	☐ ne	ano, kamarádů ____
48.4	Mám kamarády, kteří někomu vyhrožovali zbraní nebo zbitím, aby jim vydal peníze nebo nějakou věc?	☐ ne	ano, kamarádů ____
48.5	Mám kamarády, kteří někoho zbili nebo těžce zranili holí, nožem nebo něčím podobným?	☐ ne	ano, kamarádů ____

49. Pil/a jsi už někdy pivo nebo víno?

(1 ☐ Ne → Přejdi na otázku 50)

(2 ☐ An → pokud ano) o

⇒ **Odpověz prosím na všechny otázky: 49.1-49.7**

49.1 Kolik ti bylo let, když jsi poprvé pil/a pivo, ____ let
víno?

49.2 Opil/a ses tímto někdy? (1 ☐ Ne
) ☐ Ano (kolikrát: ____)
(2
)

49.3 Pil/a jsi to někdy během (1 ☐ Ne
) posledních 4 týdnů? ☐ Ano (kolikrát: ____)
(2
)

49.4 Kolik sklenic nebo plechovek jsi vypil/a naposledy? (1 půllitr počítej jako 2 sklenice) _____ sklenic
 _____ třetinek
 _____ plechovek

49.5 Pil/a jsi v tomto případě (1 ☐ Sám, sama
 sám/a nebo s druhými) ☐ S mými rodiči
 lidmi? (2 ☐ S jinými dospělými
) ☐ S dalšími dětmi, s
 (3 vrstevníky
)
 (4
)
)

49.6 Všimnul si v tomto (1 ☐ Ne
případě nějaký dospělý,) ☐ Moji rodiče
 že piješ? (2
)
 (3 ☐ Policie
 (4 ☐ Učitel
) ☐ Někdo jiný
 (5
)
)

49.7 Byl/a jsi za to (1 ☐ Ne
 potrestán/a?) ☐ Ano
 (2 ☐ Nikdo si toho
) nevšimnul
 (3
)
)

50. Pil/a jsi někdy tvrdý alkohol (vodka, rum, slivovice, gin, whisky)?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 51

(2) ☐ Ano → Pokud

Odpověz prosím na všechny otázky: 50.1-50.7

50.1 Kolik ti bylo let, když jsi to zkusil/a poprvé? _____ let

50.2 Opil/a ses někdy tvrdým (1 ☐ Ne
 alkoholem? (2 ☐ Ano (kolikrát: ____)

50.3 Pil/a jsi někdy během (1 ☐ Ne
posledních 4 týdnů? (2 ☐ Ano (kolikrát: ____)

50.4 Kolik sklenic jsi vypil/a naposledy? _____ sklenic

- 50.5 Pil/a jsi v tomto případě (1) ☐ Sám, sama
sám/a nebo s druhými (2) ☐ S dospělými
lidmi? (3) ☐ S dalšími dětmi, s
vrstevníky
- 50.6 Všimnul si v tomto (1) ☐ Ne
případě nějaký dospělý, (2) ☐ Moji rodiče
že piješ? (3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný
- 50.7 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nepřicházelo v úvahu

51. Užil/a jsi někdy konopí, marihuanu nebo hašiš?

- (1) ☐ Ne → přejdi na otázku 52
(2) ☐ Ano → Pokud ano, ➡ pokračuj

**Odpověz na všechny otázky:
51.1-51.5**

51.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to zkusil/a poprvé? _____ let

51.2 Dělal/a jsi to někdy (1) ☐ Ne
během posledních 4 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
týdnů?

51.3 V posledním případě (1) ☐ Sám, sama
jsi to dělal/a sám/a (2) ☐ S dospělými
nebo s druhými? (3) ☐ Jen s dalšími dětmi,
vrstevníky

51.4 Přistihl tě v tomto (1) ☐ Ne
případě přítom někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

51.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

52. Zkusil/a jsi někdy drogy jako extáze nebo speed?

- (1) ☐ Ne → přejdi na otázku 53
(2) ☐ Ano → Pokud ano, ➡ pokračuj

**Odpověz na všechny
otázky: 52.1-52.5**

- 52.1 Kolik ti bylo let, když jsi to zkusil/a poprvé? _____ let
- 52.2 Dělal/a jsi to někdy během posledních 4 týdnů? (1) ☐ Ne (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
- 52.3 V posledním případě jsi to dělal/a sám/a nebo s druhými? (1) ☐ Sám, sama (2) ☐ S dospělými (3) ☐ Jen s dalšími dětmi, vrstevníky
- 52.4 Přistihl tě v tomto případě přítom někdo? (1) ☐ Ne (2) ☐ Moji rodiče (3) ☐ Policie (4) ☐ Učitel (5) ☐ Někdo jiný
- 52.5 Byl/a jsi za to potrestán/a? (1) ☐ Ne (2) ☐ Ano ☐ Nikdo to nezjistil

53. Zkusil/a jsi někdy drogy jako LSD, heroin nebo kokain?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 54

(2) ☐ Ano → Pokud ano, pokračuj

**Odpověz na všechny
otázky: 53.1-53.5**

- 53.1 Kolik ti bylo let, když jsi to zkusil/a poprvé? _____ let
- 53.2 Dělal/a jsi to někdy během posledních 4 týdnů? (1) ☐ Ne (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
- 53.3 V posledním případě jsi to dělal/a sám/a nebo s druhými? (1) ☐ Sám, sama (2) ☐ S dospělými (3) ☐ Jen s dalšími dětmi, vrstevníky
- 53.4 Přistihl tě v tomto případě přítom někdo? (1) ☐ Ne (2) ☐ Moji rodiče (3) ☐ Policie (4) ☐ Učitel (5) ☐ Někdo jiný
- 53.5 Byl/a jsi za to potrestán/a? (1) ☐ Ne (2) ☐ Ano ☐ Nikdo to nezjistil

54. Poškodil/a jsi někdy úmyslně věc nebo zařízení, jako jsou autobusové zastávky, okna, sedadla ve vlacích nebo autobusech, parkující auta?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 55

(2) ☐ Ano → Pokud
ano,
pokračuj

**Odpověz na všechny
otázky: 54.1-54.5**

54.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

54.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

54.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

54.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

54.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

55. Ukradl/a jsi něco v obchodě nebo v supermarketu?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 56

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
55.1-55.5**

55.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

55.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

55.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

55.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie

(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

55.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

56. Vloupal/a jsi se někdy do budovy s cílem něco ukrást?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 57

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
56.1-56.5**

56.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

56.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

56.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

56.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

56.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

57. Zcizil/a jsi někdy kolo, moped nebo skútr?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 58

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
57.1-57.5**

57.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

57.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

57.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

57.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

57.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

58. Ukradl/a jsi někdy motorku nebo automobil?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 59

(2) ☐ Ano → Pokud ano

**Odpověz na všechny otázky:
58.1-58.5**

58.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

58.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

58.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

58.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

58.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

59. Stahoval/a jsi někdy při používání počítače z internetu hudbu nebo filmy?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 60

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
59.1-59.6**

59.1 Myslel/a sis, že to je ☐ Ne
nelegální? ☐ Ano

59.2 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

59.3 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

59.4 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

59.5 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

59.6 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

60. Použil/a jsi někdy počítač jako hacker (pro napojení nebo nabourání cizích sítí)?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 61

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
60.1-60.5**

60.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

60.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

60.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

60.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie

- (4) ☐ Učitel
 (5) ☐ Někdo jiný
- 60.5** Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
 potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

61. Ukradl/a jsi někdy něco z auta?

- (1) ☐ Ne → přejdi na otázku 62
 (2) ☐ Ano → Pokud
 ano

**Odpověz na všechny
otázky: 61.1-61.5**

61.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

61.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

61.3 V posledním případě (1) ☐ Sám, sama
jsi to dělal/a sám/a (2) ☐ S dospělými
nebo s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi, vrstevníky

61.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

61.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

62. Sebral/a jsi někdy někomu peněženku, kabelku, tašku nebo něco takového?

- (1) ☐ Ne → přejdi na otázku 63
 (2) ☐ Ano → Pokud
 ano

**Odpověz na všechny otázky:
62.1-62.5**

62.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

62.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

62.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

62.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

62.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

63. Nosil/a jsi někdy s sebou zbraň, třeba hůl, nůž nebo řetěz (mimo kapesního nože)?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 64

(2) ☐ Ano → Pokud

**Odpověz na všechny otázky:
63.1-63.5**

63.1 Kolik ti bylo let, když
jsi poprvé měl/a u sebe _____ let
zbraň?

63.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

63.3 Při jaké příležitosti jsi (1) ☐ Zbraň s sebou nosím vždy
měl/a u sebe zbraň (2) ☐ Když jsem šel/šla do školy
naposledy? (3) ☐ Když jsem šel/šla ven s
kamarády

63.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

63.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

64. Vyhrožoval/a jsi někdy někomu zbraní nebo zbitím, aby ti vydal peníze nebo nějakou věc?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 65

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
64.1-64.5**

64.1 Kolik ti bylo let, když jsi to udělal/a poprvé? _____ let

64.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

64.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dospělými
s druhými? (3) ☐ S dalšími dětmi,
vrstevníky

64.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

64.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

65. Účastnil/a jsi se nějaké skupinové bitky na školním dvoře, na fotbalovém stadionu, na ulici anebo jiném veřejném místě?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 66

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
65.1-65.5**

65.1 Kolik ti bylo let, když jsi to udělal/a poprvé? _____ let

65.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

65.3 O jakou bitku se (1) ☐ Prali jsme se s ostatními
jednalo v posledním (2) ☐ dětmi
případě? ☐ Bitky se účastnili i dospělí

- 65.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

- 65.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

66. Zbil/a jsi někoho nebo zranil/a holí nebo nožem tak, že musel vyhledat lékaře?

(1) ☐ Ne → přejdi na otázku 67

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
66.1-66.5**

66.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

66.2 Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?

66.3 V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dalšími dětmi,
s druhými? (3) ☐ vrstevníky
☐ S dospělými

66.4 Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný

66.5 Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

67. Prodával/a jsi někdy jakékoli (měkké nebo tvrdé) drogy nebo působil/a jsi jako zprostředkovatel/ka?

(1) ☐ Ne

(2) ☐ Ano → Pokud
ano

**Odpověz na všechny otázky:
67.1-67.5**

67.1 Kolik ti bylo let, když
jsi to udělal/a poprvé? _____ let

- 67.2** Došlo k tomu také (1) ☐ Ne
během posledních 12 (2) ☐ Ano (kolikrát: ____)
měsíců?
- 67.3** V posledním případě jsi (1) ☐ Sám, sama
to dělal/a sám/a nebo (2) ☐ S dalšími dětmi,
s druhými? (3) ☐ vrstevníky
☐ S dospělými
- 67.4** Přišel na to v tomto (1) ☐ Ne
případě někdo? (2) ☐ Moji rodiče
(3) ☐ Policie
(4) ☐ Učitel
(5) ☐ Někdo jiný
- 67.5** Byl/a jsi za to (1) ☐ Ne
potrestán/a? (2) ☐ Ano
☐ Nikdo to nezjistil

To je vše, na co jsme se tě chtěli zeptat. Velmi děkujeme za tvoji pomoc!

Příloha č. 2 - Počátek trestní odpovědnosti v mezinárodním srovnání

NÁZEV STÁTU	VĚK	POZNÁMKA
Severní Irsko	7	
Švýcarsko	7 (15)	od 7 – 15 let řízení pouze prostřednictvím právních zástupců mládeže, po dovršení 15. roku trestní řízení před soudními orgány pro mládež.
Velká Británie (Skotsko)	8 (16)	Stíhání dětí od 8-16 let na zvláštní povolení
Velká Británie (Anglie a Wales)	10	
Nizozemí	12	
Chorvatsko	14	
Maďarsko	14	
Německo	14	
Rakousko	14	
Dánsko	15	
Finsko	15	
Norsko	15	
Slovensko	15	
Švédsko	15	
Polsko	16 (18)	Od 16 – 18 pouze pro dopravní delikty
Portugalsko	16	
Španělsko	16	

Zdroj: Zoubková, 2002